

Bizim Ailə

No: 2-Aprel-May-İyun-2008-Qadın-Ailə Jurnalı

Aləmdə hər bir gül
sənin nurunla açılır
YA RƏSULALLAH

Onlar
cəmiyyətin
memarları

**Qadın
və
təhsil**

BİZİM AİLƏ

Qadın- Ailə jurnalı

Dövlət Reystr № 20929

Təsisçi və redaktor:

Samirə Mahmudova

Məsul katib:

Mədinə Əliyeva

Redaktor müavinləri:

Aynurə Məmmədova

Qətibə Vaqifqızı

Redaksiya heyəti:

Dos.Dr.Mehri Məmmədova

Dr.Qiyəmət Məhərrəmli

Dr.Sevinc Aslanova

Dr.Mehriban Qasımova

Dr.Samirə Həsənlı

Şəfika Kaya Məriç

Zeynəb Nuri

Sevda Xəlilova

Meryem Demir

Vüsalə Quliyeva

Aynur Hüseynova

Rəna Mirzəliyeva

Əzimə Məmmədova

Aynur Məmmədova

Səadət Müzəffərova

Abunə və reklam işləri:

Cəmilə Nəsrullayeva

Dizayn: Bizim ailə

Ünvan: Bakı şəhəri, Nəsimi

r/n C. Məmmədquluzadə

küçəsi.

Tel: 0503696523

Web:

www.bizimailə.az

e-mail:

bizimaile@bizimaile.az

bizimailedergisi@yahoo.com

Əziz oxucu!

Həyata yenidən qədəm qoyan **“Bizim ailə”** jurnalı ilk nömrəsində olduğu kimi yenə də dolu-dolu qapılarını oxucularının üzünə açır. Keçən nömrədən fərqli olaraq bu nömrədə qadının təhsil alması və maariflənməsi, gələcək övladlarının böyüyüb-yetişməsində, cəmiyyətimiz üçün layiq bir fərd olmasında önəmli rol oynayacaqdır. Bil-diyimiz kimi, oxuyub təhsil almaq hər kəsi və qadına vacibdir. Elm öyrənməkdə, təhsil almaqda heç bir insan gecikməz. Elm hər yaşda, hər dövrdə insan şəxsiyyətinin və şüurunun formalaşmasında mühim yer tutur. Elə buna görədir ki, elm axtarmağın, öyrənməyin əhəmiyyətini Peyğəmbərimiz: **“Bəşiddən qəbrə qədər elm öyrənin”** şəklində bildirmişdir. Gələcəyin hakimlərini, elm xadimlərini, qəhrəmanlarını, həkim və mühəndislərini böyüdən anaların həyat cığırlarında onlara verdiyi təhsil və tərbiyə qadınların və anaların maariflənməsinə necə ehtiyac olduğunu göstərməkdədir.

Jurnalımızın bu nömrəsində təhsil sahəsindəki Azərbaycan qadınlarının uğurlarından bəhs ediləcəkdir. Öz elmi, dünyagörüşü ilə bütün xanımlara nümunə ola bilən akademik Zərifə xanım Əliyevanın həyatından söz açılacaqdır. Eyni zamanda, keçmişə qayıdaraq Peyğəmbərimizin də maariflənməsi elmini gələcək nəsillərə çatdırması üçün yol açdığı xanımı hz.Fatimənin həyatı oxucularımızın diqqətinə təqdim olunacaqdır. Ləzzət dünyası rublikamızda: yerkökünün faydaları və ondan hazırlanan yeməklərin oxucularımızın maraq dünyasını oxşayacağına ümid edirik. Tariximizin yaddaşından silinməyən və neçə-neçə günahsız insanın qətl edildiyi **«31 Mart qırğını»** bizi bir daha keçmiş günlərə qaytararaq dostumuzu, düşmənimizi ayırd etməyi, bu günləri unutmayaraq daha dözümlü olmağı bizə öyrədir.

Təbii ki, **“Bizim ailə”** jurnalı bu nömrəsində balacaları da unutmamamışdır. Onlar üçün əyləncəli xəbərlər, məzəli əhvalatlar, yumoristik xəbərlər təşkil olunmuşdur. Allah hər bir kəsi elm yolunda daha böyük nailiyyətlərə və uğurlara imza atmağı və ən əsası oxuduğu ilə amil (əməl etməyi) olmağı nəsib etsin. Yenə dolğun, maraqlı və rəngarəng saylarda görüşmək ümidi ilə...

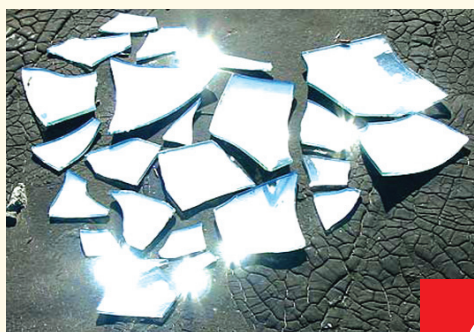
İÇİNDƏKİLƏR

QADINLAR GƏLƏCƏK NƏSLİN ƏN MÜKƏMMƏL TƏRBIYƏÇİSİDİR <i>Samirə MAHMUDOVA</i>	3
ŞÜŞƏ QIRIQLARINI SƏHRADA SU ZƏNN ETMƏK <i>Şəfika Kaya MERİÇ</i>	6
İŞLƏYƏN CƏMİYYƏT İÇİNDƏ QADIN <i>Vüsalə QULİYEVƏ</i>	8
HƏYATIMIZI DƏYİŞDİRƏN ANLAR <i>Meryem DEMİR</i>	10
ALƏMDƏ HƏR BİR GÜL ONUN NURU İLƏ AÇILIR <i>Aynurə MƏMMƏDOVA</i>	12
ÖVLADLAR ARASINDAKI FƏRQ <i>Səbinə MİRZƏYEVƏ</i>	14
QLOBAL DÜNYANIN QADINI <i>Dr. Mehriban QASIMOVA</i>	16
HZ. FATİMEYİ-ZƏHRA <i>Gülənər HƏŞİMOVA</i>	18
ANA VƏ SAVAŞ <i>Hatice ŞAHİN</i>	20
MÜSİBƏTLƏ GƏLƏN HİDAYƏT <i>Zeynəb NURİ</i>	21
NƏSİLLƏRİN YETİŞMƏSİ <i>Osman Nuri TOPBAŞ</i>	22
SƏNİN HƏSRƏTİNLƏ <i>Aynur MƏMMƏDOVA</i>	25
QAYĞIKEŞ ANA, VƏFALI ÖMÜR-GÜN YOLDAŞI, BÖYÜK ALİM <i>Mehri MƏMMƏDOVA</i>	26
RERORTAJ: AZƏRBAYCAN UŞAQLAR BİRLİYİNİ SƏDRİ KƏMALƏ AĞAYEVƏ <i>Vəfa ƏLİYEVƏ</i>	28
SƏFALƏT İÇİNDƏ YAŞAYAN UŞAQ <i>Ruqiyyə SALMANLI</i>	30
MƏNİM AZƏRBAYCANIM <i>Qətibə VAQİFQIZI</i>	32
YENİ DOĞULACAQ KÖRPƏLƏRİNİZİ RİSKƏ ATMAYIN <i>Aynur MƏMMƏDZƏDƏ</i>	34
LƏZZƏT DÜNYASI <i>Mədinə ƏLİYEVƏ</i>	36
XANIMLARIN DİQQƏTİNƏ <i>Müəssər TAŞLIYAR</i>	38
NƏZAKƏT QAYDALARI <i>Leyli XƏLİLOVA</i>	39
ƏKDİYİNİ BİÇƏN HEYVAN <i>Mədinə ƏLİYEVƏ</i>	40
31-MART-AZƏRBAYCANLILARIN SOYQIRIM GÜNÜ <i>Nəzakət İSGƏNDƏROVA</i>	42
XƏBƏRLƏR.....	43

3

QADINLAR GƏLƏCƏK NƏSLİN ƏN MÜKƏMMƏL TƏRBIYƏÇİSİDİR

6

ŞÜŞƏ QIRIQLARINI SƏHRADA SU ZƏNN ETMƏK

22

HÜZUR İQLİMİ

28

RERORTAJ: AZƏRBAYCAN UŞAQLAR BİRLİYİNİN SƏDRİ: KƏMALƏ AĞAYEVƏ

Qələcək nəslin mükəmməl tərbiyəçiləri Qadınlar

Qadınlar gələcək nəslin tərbiyəsində ən mükəmməl tərbiyəçidirlər. Gələcək nəslin düzgün əqidə və əxlaqa sahib olması üçün də onları tərbiyə edən qadınlarımızın, analarımızın təhsil alması şərtidir. Uşaqlara erkən yaşlarda verilən vərdişlərin əhəmiyyəti fikrimizcə hər kəsə məlumdur. Qadın böyük mütəfəkkir, yazıçı və yaxud şair olmaya bilər, amma o, böyük mütəfəkkir və görkəmli şəxsiyyətlərin anasıdır. Böyük qəhrəman və cəngavərləri böyüdüb yetişdirən də qadındır.

Gözəl tərbiyə görə və təhsil alan bir qadın ailəsində gözəl bir pedaqoqdur. O, uşaqları üçün şefqətli ana, həyat yoldaşı üçün mehriban bir dost və dayaqdır. Bu mənada Hz. Peyğəmbərin (s.ə.s.) xanımı Hz. Xədicənin fədakarlığı haqqında söylədiyi sözlər çox ibrətlidir: “And olsun ki, Allah mənə Xədicədən daha xeyirli bir zövcə nəsim etməmişdir. İnsanlar mənə inanmayanda o iman etdi və inandı, hər kəs mənə yalanlayanda o təsdiq etdi və insanlar mənə hər şeydən məhrum edəndə o, malı və sevgisi ilə daima mənim yanımda oldu”.

Kişilər qədər qadınların da təhsil almalarını təşviq edən Hz. Peyğəmbər (s.ə.s.) bir hədisində “Kimin üç qız övladı olub onları gözəlcə tərbiyə edərsə, yeri cənnətdir.” buyurduqda orada olan qadınlardan biri: “Ya Rəsulallah, əgər iki qızı olsa necə?” dediyində Peyğəmbərimiz: “İki qızı da olsa cənnətə girər” cavabını vermişdir.

Bu misallar dinimizin kişi-qadını ayırmadan eyni haqlara sahib olduğunu, xüsusilə də, təhsil sahəsində qadının kişidən geri qalmadığını bildirir. Qadının elm, fikir

və iradə azadlığı ilə əlaqəli fikirləri haqqında Əndəlüslü böyük alim İbn Rüşd deyir: “Qadın kişi kimi istiqlalı fikir və iradə azadlığına sahibdir, biri digərinə hakim deyildir. Hər biri fikirlərində, iradə və işlərində sərbəstdir. Bir qadın kişi kimi elm öyrənər, alim olar, müəllim olar, müctəhid olar. Qadın kişi kimi vəlayət sahibidir. Hər hansı bir razılaşmada, ticarətdə kişidən heç bir fərqi yoxdur. Malından istədiyi kimi istifadə edə bilər. Şahid olar, vəkil olar, zəmin olar, təbliğ vəzifəsi ilə məşğul olar.” Yuxarıda göstərdiyimiz misallarla biz qadınların aktiv həyat tərzini keçirdiklərini, kişilər qədər xanımlarımızın da elmin inkişafına və tərəqqisinə etdikləri xidmətlərin əhəmiyyətini qeyd etmək istəyirik. Qadınların aktiv ictimai həyatda olmaları

Qadınlar gələcək nəslin tərbiyəsində ən mükəmməl tərbiyəçidirlər. Gələcək nəslin düzgün əqidə və əxlaqa sahib olması üçün də onları tərbiyə edən qadınlarımızın, analarımızın təhsil alması şərtidir. Uşaqlara erkən yaşlarda verilən vərdişlərin əhəmiyyəti fikrimizcə hər kəsə məlumdur. Qadın böyük mütəfəkkir, yazıçı və yaxud şair olmaya bilər, amma o, böyük mütəfəkkir və görkəmli şəxsiyyətlərin anasıdır. Böyük qəhrəman və cəngavərləri böyüdüb yetişdirən anadır.

onların ailə içərisindəki münasibətlərinə heç bir əks təsir göstərmir. İşdən sonra yenə evinin təmizliyi və səliqəsinə, uşaqlarının qayğıları ilə məşğul olmağa, həyat yoldaşının səliqə və sahmanına da vaxt ayırır. Lakin indiki zamanda qadınların əksəriyyəti bunların hamısı arasında müvazinəti qurmağa çətinlik çəkir. Təxminən 3-4 ay bundan qabaq tanınmış rus telekanallarından birində “Qadınlar xoşbəxtdirmi?” verilişi göstərilirdi. Veriliş aparıcısının müsahibləri isə sadəcə müxtəlif işlərdə böyük karyeraya sahib olan qadınlar: Sənətçi, müğənni, aktrisa, sahibkar və s idi. Onların hamısından həyatda nədən peşmançılıq çəkdiyi və nə ilə fəxr edildiyi soruşuldu. 99%-i “Xoşbəxtəm, çünki hər kəs tərəfindən tanınıram və sevilirəm. Ancaq kədərləndiyim zamanlar daha çoxdur. Çünki başım karyeraya qarışdığından ailə qurmağa vaxt ayıra bilməmişəm. Hər kəs evində uşaqları və həyat yoldaşı ilə bir yerdə ikən, mən yalnız xidmətçimlə və pişiyimlə təkliyin ağrısını unutmağa çalışıram,” deyərək, vaxtında bir yuvaya sahib olmamağın peşmançılığı içərisində olduqlarını etiraf edirlər.

Texnologiya öz qızıl çağını yaşasa da, işlərimizin çoxu bir xeyli asanlaşsa da yenə də xanımların şikayət etdiyi bir səbəbləri vardır...vaxt. Nə qədər vaxta qənaət eləsək də, həm işdə, həm də evdə olan işlərimizi istədiyimiz kimi çatdırı bilmirik. Çünki qadının üzərinə aldığı vəzifələr buna imkan vermir. Təbii ki, işdən yorğun gələn qadın üstəlik ev işlərinin də onu gözlədiyini görəndə səbir kasası daşır. Mən hələ buna uşaqların da gəlib təbii ehtiyacları üçün anadan kömək istədiklərini demirəm. Bu hadisə qarşısında artıq qadının verdiyi reaksiyanı düşünün. Halbuki belə bir ağır missiyanın altına girməyə onu nə dinimiz, nə də konstitusiyamızdakı qanun

məcəlləsi məcbur edir. Qadın bütün bu işləri öz üzərinə aldığından psixoloji cəhətdən depressiyaya girər. İşdəki işinin ağırlığından başı sakitlik istər. Həyat yoldaşına və uşaqlarının qayğısına lazımınca qala bilməz. Uşaqlarının və həyat yoldaşının onu anlamamağından şikayətlənir. Sanki onlar onun karyera qurmamağının tək səbəbkarlarıdır. Ortada isə çox üzücü bir tablo ilə qarşılaşıyıq. İki ailə arasında qalan uşaqlar, ata-ananın bir-birinə qarşı yönəldilən ittihamları və s. Gəlin qəbul edək ki, Allah qadına kişilərin yerinə yetirə bilməyəcəkləri bir missiya vermişdir. Evin idarəsi, uşaqlarının tərbiyəsi və qohum əqrəbə və qonşuluq münasibətlərinin qurulması. Qadın kişidən fərqli olaraq, bu işlərin öhdəsindən çox gözəl gəlir. Fikirləşin: belə bir situasiyanı gözləniz önünə gətirin. Sizi bir-iki günlük ezamiyyətə çağırıblar və həyat yoldaşınız təbii ki, işindən icazə alaraq evdə qalır. İki gündən sonra qayıdanda gözlərinizə inanmırsınız. Uşaqlar evin altını üstünə çeviriblər, acından üstünüzdə cumurlar, heç yerdə səliqə-sahmandan əsər əlamət yox, üstəlik həyat yoldaşınızda hirsindən dodaqlarını gəmirir. Bu yerdə biz deyə bilərik ki, hər kişinin gördüyü işi qadın da görə bilər, amma hər qadının gördüyü işi kişi görə bilməz. Qadınlarımız özlərinin dəyərlərini bilsinlər. Evdə otursalar da, bu **“heç bir şey etmirlər”** ifadəsi düzgün deyil.

Verdiyimiz bu misallar əsla bütün qadınların başına gəlir təəssüratı oyatmasın. Biz yalnız bəzi qadınların üzləşdikləri çətinlikləri yaxından müşahidə etdiyimizdən ortaya çıxan tablolu misal göstərmək istəyirik. Bununla belə, həm gözəl ailə sahibi olan, eyni zamanda, karyerasında da irəli gedən xanımlarımızı da yaddan çıxarmamalıyıq. Onlar bizim, Azərbaycan xanımlarının iftixarıdır. Bunların içərisində millət vəkiliyi edən, hakimlik dərəcəsinə yüksələn, alim və akademik olan xanımlarımız var.

Gəlin əvvələ qayıdaq. Ən gözəl ana, ən

xeyirli zövcə, ən mehriban qonşu ən təmizkar və sahmanlı xanım nəsillərimizə mənəvi miras qoyub gedər. Evinin işi ilə, uşaqlarına göstərdiyi şəfqət və mərhəməti ilə, həyat yoldaşına olan vəfalı və sadıq dostluğu ilə həm bir ana kimi, həm də xanım kimi evinin, ailəsinin rahatlığını və əmin-amanlığını mühafizə edər. Yenə xeyri dəyirdi işlərdə də ailəsinin haqlarını istismar etməmək şərti ilə işləyə bilər, ehtiyaca görə qazanc gətirə bilər. Xanımlarımızın təhsilli, savadlı olmasını istəyirik. Amma özlərini seçdiyi sahəyə fəda etmədən faydalı olan işlərdə məşğul olmasının tərəfdarıyıq.

Qadınların aktiv ictimai həyatda olmaları onların ailə içərisindəki münasibətlərinə heç bir əks-təsir göstərmir. İşdən sonra yenə evinin təmizliyi və səliqəsinə, uşaqlarının qayğıları ilə məşğul olmağa, həyat yoldaşının səliqə və sahmanına da vaxt ayırır. Lakin indiki zamanda qadınların əksəriyyəti bunların hamısı arasında müvazinəti qurmağa çətinlik çəkir.

ŞÜŞƏ QIRIQLARINI SƏHRADA SU ZƏNN ETMƏK

Cəmiyyətdə yaşayan hər bir fərd sosial yöndən boynuna düşən vəzifəni yerinə yetirmək və sosial cəmiyyətdə hər hansı bir şəkildə var olmaq mücadiləsi aparmalıdır.

Ana, ata, baba, nənə kimi sifətlər yaşadığımız müddətdə ala biləcəyimiz və heç bir şey göstərmədən sahib olacağımız sifətlərdir. Başqa cür ifadə etsək, sosial statusumuzdur. Təbii ki, bu sifətlərin insani və mənəvi yönlərindən məsələyə baxacaq olsa, bunları ən mükəmməl şəkildə yerinə yetirmək ilkin vəzifəmizdir.

Bir də sonradan qazandığımız və dünyəvi status “deyə biləcəyimiz sifətlərimiz” var ki, cəmiyyətdəki vəzifəmizi ən gözəl şəkildə ifa edə biləcəyimiz vasitələr də məhz bu sifətlərdir. Bu statusu bizim müvəffəq olma durumumuza görə toplum verməkdədir.

Bir yerdə işçi olmaq, bir məktəbdə müəllim olmaq və ya bir şirkətdə məmur olmaq bizim sonradan aldığımız sifət və vəzifələrimizdir.

Cəmiyyətdə sosial varlıq olaraq yaşadığımız müddətcə özlüyündən və keçici olaraq sahib olduğumuz sifətləri ən gözəl şəkildə təmsil etmək yaşadığımız mühitə qarşı ən böyük borcumuzdur.

Sürətlə inkişaf edən texnologiya və sürətlə dəyişiklik keçirən dünyamızda insanların sahib olduqları zehniyyəti dəyişməsi qaçınılmazdır.

İnsanlıq əqli və məntiqi olanla, nəfsinə və mənliyinə xitab edən zövq-pərəstliklər adlı iki yol ayrıcındadır. Bu iki yol bütün bəşəriyyəti ikiüzlü, qərarlı və şəxsiyyət problemi olan fərdlər halına gətirməkdədir. Fərdlərin anlayışlı olması cəmiyyətin anlayışlı olması deməkdir. Hər kəs öz qapısının önünü təmizlərsə, bütün şəhər tərtəmiz olar. Bu anlayış öz növbəsində cəmiyyətin sürətlə şüur qazanması deməkdir.

O cümlədən, qayəmiz müasir gənclərimizin düşdüüyü acınacaqlı hal üzərində dərinlərin düşünmək olmalıdır. Cəmiyyətdə məsuliyyət hissi daşıyan hər kəs bu

mövzuda düşünməli və ən yaxınından başlayaraq fitri və ən doğru olanı anlatmalıdır. Gəncliyimiz o qədər istismara məruz qalmışdır ki, bunu televiziya ekranlarından və ya cəmiyyətin ümumi görünüşü içərisində gənclərimizin düşdüyü acınacaqlı durumdan asanlıqla görə bilərik. Bu ifadələri yazarkən heç kimi günahlandırmaq və ya gəncləri hansısa töhmət altında görmək məqsədi daşıymamaqla birlikdə, sadəcə dəyər eroziyası yaşayan hər nəsildən olan insanımızın (buraya özümüz də daxil) daha faydalı, daha kamil və ağılsəlimə xitab edən işlərin ardınca getmələrinin vacibliyini ifadə etməyə çalışırıq. Dünyanın artıq kiçik bir şəhər kimi hər yöndən təsirləndiyi bir əsrdə güclü olan hansı xüsusiyyəti ilə güclü isə digər toplumları o yönü ilə təsirinə salmaqda və mədəniyyət imperializmi yaşanmaqdadır. Məhz bundan ən çox gənc nəsil təsirlənməkdə və öz mədəniyyətinə yadlaşmaqda, eyni zamanda başqalaşma yaşanmaqdadır. Şərq millətləri, o cümlədən Azərbaycan gəncliyi bu nöqtədə doğru təhlil edilməli və mədəni aşılarmaya səbəb olacaq hər cür yad mədəni axımın təsirindən uzaq tutulmalıdır. Xüsusilə, şəxsiyyət sərgiləmə yaşında olan gənc beyinlərin şöhrət adı

altında içindən çıxılmaz çirkablara sürükləndiyi hər kəsə məlumdur. Televiziya binaları önündə görünən növbələr, şəxsiyyətləri parça-parça edən formatlarda hazırlanan müsabiqə proqramları və sonu boşa çıxan şöhrət pillələri... Bütün bunlar şəxsiyyət depressiyasına sürüklənən inci kimi gənclərimizə xoş göstərilən təhlükələrdir. Bir tərəfdə milli və mənəvi məsələlərin hər zaman gündəmdə olması üçün çalışan və gənc beyinlərin beynəlmiləl məsələlərdə özlərini göstərmək və dövlət-millət adına dünya ictimaiyyətində ölkəsini təmsil etmək kimi ülvə vəzifə varkən gəncliyi sanki səhrada susuz qoyub sonra da su deyər şüşə qırıqları verən və bununla da gənclərimizin canlı olması üçün vacib olan beyinlərini parçalayan və düşüncə dünyalarını uyşduran anlayış mövcuddur.

Başda özümüzə, sonra gəncliyimizə acımaq kimi dərdi olan hər fərdin bu mövzuda həssas olması və fərd olaraq üzərinə düşən vəzifəni səmimiyyətlə yerinə yetirməsi ən birinci vəzifədir. Əks halda daha çox gəncimiz manqurdlaşdırılacaq və ya çöldə susuz saxlanıb su adı altında şüşə qırıqları ilə ağzını, üzünü kəsib-doğrayacaqdır.

İnsanlığ əqli və məntiqi olanla, nəfsinə və mənliyinə xitab edən zövq pərəstliklər adlı iki yol ayrıcındadır. Bu iki yol bütün bəşəriyyəti ikiüzlü, qərarsız və şəxsiyyət problemi olan fərdlər halına gətirməkdədir. Fərdlərin anlayışlı olması cəmiyyətin anlayışlı olması deməkdir. Hər kəs öz qapısının önünü təmizlərsə bütün şəhər tərtəmiz olar. Bu anlayış öz növbəsində cəmiyyətin sürətlə şüur qazanması deməkdir.

İşləyən cəmiyyət içində QADIN

Toxunacağımız mövzu dünən də, bu gün də, elə sabah da aktual olan bir məsələni işləyən cəmiyyət içində hər hansı bir mövqeyə sahib olan qadınların ailədə göstərməli olduğu xidmətləri, əsasən də bu ocağın kiçik üzvlərinin tərbiyəsində diqqət etməli olduqları cəhətləri müəyyən mənada əks etdirmək, işləyərək ailədə də öz vəzifəsini şərəflə, ləyaqətlə yerinə yetirən analarımız haqqındadır.

Fiziki baxımdan qadıdan daha güclü olduğundan çöl işlərində işləmək, ailəni maddi cəhətdən təmin etmək, onu hər cür təhlükələrdən qorumaq ilk növbədə ailə başçısının, kişinin üzərinə düşür. Allah - təala ilk insan Hz. Adəmi (a.s.) yaratdığı zaman ona bu vəzifəni yükləyir. Lakin bu o demək deyil ki, qadınlar evin xaricində öhdəsindən gələ biləcəkləri işlə məşğul ola bilməzlər. Yuxarıda da qeyd etdik ki, qadınlar istədikləri hər bir işdə öz qabiliyyətlərini

göstərə bilər, hətta bu sahənin aparıcı fərdi ola bilərlər. Necə ki, qadınlara da, kişilərə də eyni haqq verilərək onların elm öyrənməsinə, məslək sahibi olmalarına qarşı çıxılmamış, hətta buna onları sövq etmişdir. Ailə qurulduqdan sonra ailə başçıları ailənin ümumi mənafeyinə xidmət edərək, onun firavan bir şəkildə davam etməsinə səy göstərməlidirlər. Əgər ananın çalışması ailəyə, cəmiyyətə fayda verəcəksə, onun işləməsi uyğun görülmüşdür. İşləyən qadının ləyaqətli və prinsipial olması vacibdir.

Uşaq dünyaya gəldikdə və həm də ailənin dolanışığı atanın üzərindədirsə, uşağın bir müddətə qədər bəslənməsi və tərbiyəsi ilə ana məşğul olur. Həm Qurani-Kərimdən, həm də tibbi nöqteyi nəzərindən də iki ilə qədər ananın uşağa süd verməli olduğunu qəbul etsək, demək, ana sağdırsa, sağlamdırsa ən azı iki-üç yaşa qədər uşağa özünün baxması daha doğrudur. Ana bu müddət ərzində uşağın pedaqoji və psixoloji

*Unutmaq lazım deyil ki,
övladın gözündə ana heç vaxt-
sevgisi tükənməyən ən gözəl
müəllim, ən gözəl layla deyən,
ən gözəl yemək bişirən, heç
vaxt yorulmayan bir insandır.
Sənətinə, tutduğu vəzifəsinə,
cəmiyyətdə olan mövqeyinə
görə ailədəki vəzifəsini inkar
etməli deyil.*

müəllimi rolunu oynayır. Çünki körpə bu dövrdə anasına çox bağlıdır. Təcrübələr göstərir ki, əksər uşaqların psixologiyası vaxtında qidalanmamaq, qayğı görməmək nəticəsində hələ körpə yaşlarında pozulur. Bu zaman qadının əxlaqi keyfiyyətləri də uşağın tərbiyəsində mühüm yer tutur. Çünki uşaq daha çox ana ilə ünsiyyətdə olduğu üçün atadan çox anaya bənzəyir. Ananın xarakterini əks etdirir. Napoleon Bonapartın bu haqda olan fikri də çox maraqlıdır: "Bir uşağın gələcəkdə yaxşı və pis əxlaqlı olması tamamilə onun anasına bağlıdır".

Bəs ana işlədikdə ailədə hansı problemlərlə üzləşə bilər? Əlbəttə ki, bəzən uşağın qayğısına qalmağa, tərbiyə olunmasına az vaxt sərf etdiyindən bu əmanətə tam sahib çıxma bilmir və uşağın bəslənməsi, düzgün tərbiyə işi zəifləyir. Bu vəziyyətdə işləyən qadınların uşaqlarına baxma məsuliyyətini az da olsa yüngülləşdirən bağçaların olması analar üçün övladlarının rahatlığının təmin olunması deməkdir. Hətta qadınların çoxluq təşkil etdiyi iş yerlərində belə bağçaların, tərbiyə ocaqlarının olması ana üçün çox əlverişli olar. Tərbiyəçilərin pedaqoji, psixoloji, əxlaqi cəhətdən təhsilli olmaları uşaqların tərbiyə baxımından qarantiyaya alınması deməkdir. Uşaq bağçaya verilərsə də, ana

övladlarının gözəl bəslənməsinə, təlim-tərbiyə olunmasına nəzarəti itirməməlidir. İşdən qayıdan anada iş stressi, yorğunluq olsa belə o, öz analıq borcunu unutmamalı, sevgisini, şəfqətini övladından əsirgəməməlidir. Unutmaq lazım deyil ki, övladın gözündə ana heç vaxt sevgisi tükənməyən ən gözəl müəllim, ən gözəl layla deyən, ən gözəl yemək bişirən, heç vaxt yorulmayan bir insandır. Sənətinə, tutduğu vəzifəsinə, cəmiyyətdə olan mövqeyinə görə ailədəki vəzifəsini inkar etməli deyil. Analarımızın uşaq müəyyən yaşa çatana qədər işindən müvəqqəti olaraq ayrılması onun övladı üçün atdığı ən gözəl addımdır. Peyğəmbərimiz **"Hansı qadın, uşaqlarının olduğu evdə oturur və onlarla çox diqqətlə məşğul olarsa, o, mənimlə bərabər cənnətdə olacaqdır"** (Əl-Fəthul-kəbir c.1s.494) deyən qadınları müjdələmişdir. Valideynlərin uşaqları ilə daha çox vaxt keçirməsini, onlarla ardıcıl olaraq ən yaxşı şəkildə maraqlanmağı, diqqət mərkəzində saxlamaları həm dinimiz, həm də müasir pedaqog alimlərimiz tərəfindən tövsiyə edilir. Çünki ananın əsas vəzifəsi cəmiyyətə sağlam, tərbiyəli, ədəbli, faydalı övlad yetişdirməkdir. Ailədə iki insan bütün əzmini toplayaraq, fədakarlıq göstərərək eyni məqsədlər üçün çalışsalar, ailə sonuna qədər rahat həyat sürər. Yekun olaraq onu da qeyd edək ki, qadınlar da ailədəki məsuliyyətlərini unutmada istədikləri və bacardıkları bütün sahələrdə çalışa bilərlər. Bir cəmiyyətin rahatlıq və səadəti, tərəqqisi gələcəyimiz olan övladlarımızın mükəmməl şərtlər daxilində və özünə inamlı bir mühitdə böyümələrindən asılıdır. Gəlin ailədəki və cəmiyyətdəki vəzifəmizi unutmayaq, özümüzlə olan inamımızı itirməyək.

Həyatımızı dəyişdirən ANLAR

Sevgi–insana bəxş edilən ən qiymətli nemətlərdən biridir. Sevmək bir vəzifə, sevlmək isə insanlara verilən bir imtiyazdır. Ailə mühitində sevgi ilə yoğrulan bir insan cəmiyyət içində bacarıqlı, faydalı şəxs olmağa ən layiqli bir namizəddir. İnsan ilk sevgi şərtlərini ailəsində öyrənir.

Sevgi – insana bəxş edilən ən qiymətli nemətlərdən biridir. Sevmək bir vəzifə, sevlmək isə insanlara verilən bir imtiyazdır. Ailə mühitində sevgi ilə yoğrulan bir insan cəmiyyət içində bacarıqlı, faydalı şəxs olmağa ən layiqli bir namizəddir. İnsan ilk sevgi şərtlərini ailəsində öyrənir.

Ailə cəmiyyət içindəki insanların yetişdiyi bir tədris müəssisəsidir, təlim-tərbiyənin, insani münasibətlərin və xarakterlərin formalaşdığı bir yerdir. Bəs bu əxlaqi münasibətlərin formalaşmasında ana-atanın daşdığı vəzifələr nədir?

Daha çox işləyib övladlarının daha yüksək şərtlərlə təhsil almasını təmin etməkmə? Onları geniş və böyük evlərdə yaşatmaqmi? Ən gözəl geyimlər almaqlamı? Ya da sadəcə olaraq cəmiyyət üçün yararlı, faydalı olan bir fərd qazandırmaqmi? Əlbəttə, dalbadal sıraladığımız bu suallar imkan daxilində öz övladlarımız üçün edəcəklərimizdir. Amma bu da bir həqiqətdir ki, onların maddi problemlərini həll edərkən, mənəvi ehtiyaclarının ödənməsini də yaddan çıxarmamalıyıq. Onlara sevgi hisslərini necə və hansı yollarla aşılmalı olduğumuzu yaxşı başa düşməliyik.

Ətrafımız müxtəlif epizodlarla zəngindir: Yaşı 70-i keçmiş, böyük bir şirkətə sahib olan, lakin övladlarına vaxt ayırmayan insanlar var... Ömrünü işinə, məsləyinə fəda etmiş insanlara “keçən günlərinizdə nəyi dəyişdirmək istərdiniz?”- deyə soruşduqda, bir çoxlarının cavabları belə olur: “ən çox həsrətini çəkdiyim zamanlar, övladlarımın

körpəlik dövrləridir, o vaxtlar mən cismən onların yanında olsam da, fikrən və qəlbən onlardan çox uzaqlarda idim.”

Həyatının çox hissəsini işinə həsr edən insanların yaşlandıqca, əsasən, vaxtlarını övladları və nəvələri ilə bərabər keçirdiklərini görürük. Bu insanların nəvələrinə olan məhəbbəti onların öz övladları ilə isti münasibət qurmaq istəyindən, qayğısından irəli gəlir.

Elm adamları tədqiqatlarla sübut etmişdir ki, əsas məsələ övladlarımızla çox vaxt keçirmək deyil, səmərəli və onlara faydalı olacaq zaman keçirməkdir. (İngilis alimlərinin İngiltərənin cənub-qərbində 10 il ərzində 14 min uşaq üzərində apardıqları təcrübələri də bu fikri təsdiq edir. Təcrübələr göstərir ki, valideynlər asudə vaxtlarını öz uşaqları ilə səmərəli şəkildə keçirsələr, onların iş həyatının övladlarına mənfi təsiri demək olar ki, yox olur.)

İnsanın həyat səhnəsindəki rolları zaman ötdükcə sona çatır. Amma onun ailədə apardığı rol ömür boyu davam edir. Ailə içində böyük rəğbət qazanan insan, ölümündən sonra da övladları, nəvələri və onu tanıyanlar tərəfindən unudulmur, hər zaman, hər yerdə hörmətlə xatırlanır.

İnsanın ölüm anları bir çox etiraf və peşmanlıqlarla dolu olur. Ən böyük peşmanlıqlar isə ailə üçün edilməyənlərə aiddir...

İnsan oğlu gələcəyə ümid, keçmişinə xatirələrlə boylanar...

Amma unutmamalı olduğumuz tək bir şey var: yaşadığımız ən kiçik zaman dilimi-an... Sevdiklərimizə, oğul-uşağıımıza ayırmalı olduğumuz, dizimizin dibində yatan körpələrimizin həyat yolunu istiqamətləndirəcək, bir də heç vaxt geriye qaytara bilməyəcəyimiz bir an...

Hər animızın qiymətini bilib, gələcəkdə də dəyərləndirdiyimiz bu anların sevincini yaşamağı nəsim etsin.

İnsanın həyat səhnəsindəki rolları zaman ötdükcə sona çatır. Amma onun ailədə apardığı rol ömür boyu davam edir. Ailə içində böyük rəğbət qazanan insan, ölümündən sonra da övladları, nəvələri və onu tanıyanlar tərəfindən unudulmur, hər zaman, hər yerdə hörmətlə xatırlanır.

Aləmdə hər bir gül onun nuru ilə açılır

Gəl, ey Rəsulullah! İçimizdəki
Kisra sarayını yıxmaq üçün gəl!
Gəl! Münafıqlıyin yandırdığı
atəşi söndürmək üçün gəl! Ey
insanların ən xeyirlisi olan
başımızın tacı, könüllərimizin
əlacı olan Peyğəmbərimiz!
Sənin nuruna möhtacıq. Ey
əmsalsız, bənzərsiz qönçə gül!
Tarix elə həmin tarixdir! Dünya
yenə vəhşiliklə, qaranlıqla
doludur! Cəmiyyət yenə ac, qəl-
blər yenə boş, beyinlər isə
qupqurudur... Sənin sevginlə
dolu aşiqlər hörmətinə gəl!

Həbibullah (Allahın Sevgilisi)
vəsfı ilə bütün Peyğəmbərlərin
tacı olan Muhəmməd Mustafa
Salavatullaha ümmət olmaq şərəfini bizə bəxş
edən uca Rəbbimizə əbədi şükrələr olsun! Ona
ümmət olmaq nə böyük bir şərəfdir! Hər bir
gözəllik onun əksidir. Aləmdə hər bir gül
onun nuru ilə açılır. Onun hörmətinə biz də
varıq. Allah-Təala Hz.Peyğəmbər (s.a.v.)i
bütün aləmlərə bir rəhmət olaraq göndərmiş-
dir. Bu həqiqət müqəddəs Qurani-Kərimdə
belə bildirilir: «*Səni (Ey Rəsulum!) aləmlərə,
bütün insanlara və cinlərə ancaq bir rəhmət
olaraq göndərdik*» (Əl-Ənbiya, 107). O, elə bir
rəhmətdir ki, hər varlıq onun hörmətinə
yaradılmış və Ona olan məhəbbəti dərəcə-
sində Haqq qatında qiymət qazanmışdır. «De
ki, (*Ey Rəsulum!*) *əgər Allahı sevirsinizsə,
mənə itaət edin ki, Allah da sizi sevsin və
günahlarınızı bağışlasın. Allah, bağışla-
yandır, rəhmlidir*» (Ali İmran, 107).

Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, uca Allah,
Onu canlı-cansız bütün varlıqlara, xüsusilə də,
insanlığa sonsuz bir rəhmət kimi göndərmiş,
ilahi sevginin Peyğəmbər sevgisindən keçdiyi-
ni bildirmişdir. Bununla da Onun nübuvvət
çetiri altında olan bütün aləmlər həqiqi hüzu-
run dadını hiss etdi, cəhalət girdabında üsyan
dumanları ilə boğulan bəşəriyyət, onun açdığı
elm, irfan və həqiqət qapılarından aydın
səmalara qanad açaraq yeni həyat nəfəsi
almağa başladı. Allah-Təala «kamil insan»
modelini Hz.Peyğəmbər (s.a.v.) şəxsiyyətində
təqdim edərək, Onu bütün insanlığa bənzərsiz
bir örnək şəxsiyyət olaraq təqdim etdi.

Qurani-Kərimin «Əl-Əhzab» surəsinin 21-ci ayəsində bununla əlaqədar belə buyrulur: *«Həqiqətən, Allah Rəsulu Allaha, qiyamət gününə ümid bəsləyənlər və Allahı çox zikr edənlər üçün gözəl örnəkdir».*

Qulu Allahın məhəbbət dəryasına çatdıran yeganə rəhmət və məhəbbət çeşməsi-hz.Peyğəmbər (s.a.v.)dir. İlahi eşq toxumu, ancaq Onun məhəbbət torpağında yetişir. O, elə bir rəhmətdir ki, yaradılışın başlanğıcı Onun nuru ilə zühur olmuş və kürreyi-ərzdə zühur olan bütün Peyğəmbərlər Onun nurunu daşımışlar. Bu uca şəxsiyyətin qədr-qiymətinə kainat Xaliqi olan Rəbbimiz ona salavat gətirərək belə bildirməkdədir: *«Şübhəsiz ki, Allah və mələkləri, Peyğəmbərə çox salavat gətirirlər. Ey möminlər! Siz də Ona çoxlu salavat gətirin və tam bir təslimiyyətlə salam verin»* (Əhzab, 56). Çünki O, elə bir Həbib-i Xüdadır ki, Aləmlərin Rəbbi onun ömrünə and içmiş, Ona Uhud dağı ilə xurma kötüyü belə iman gətirmiş və həsrətiylə inləmişlər. Hətta heyvanat da ona sığınıb, onu özünə dərd ortağı bilmişdir. Lakin Əbu Cəhl və onun kimilər dünən də, bu gün də onu tanımaqdan məhrum qalıblar.

Gəl, ey Rəsulullah! İçimizdəki Kısra sarayını yıxmaq üçün gəl! Gəl! Münafıqlıyın yandırıdığı atəşi söndürmək üçün gəl! Ey insanların ən xeyirlisi olan başımızın tacı, könüllərimizin əlacı olan Peyğəmbərimiz! Sənin nuruna möhtacıq. Ey əmsalsız, bənzərsiz qönçə gül! Tarix elə həmin tarixdir! Dünya yenə vəhşiliklə, qaranılıqla doludur! Cəmiyyət yenə ac, qəlblər yenə boş, beyinlər isə qupqurudur... Sənin sevginlə dolu aşıqlər hörmətinə gəl! Ey Allahım! Sənin və sevgili Rəsulunun məhəbbətini əbədi səadət vəsiləmiz qıl! Salavat və salamın ən gözəli üzərinə olsun ya Rəsulullah!

Mövlud qəndiliniz xeyirli, mübarək olsun!

Qulu Allahın məhəbbət dəryasına çatdıran yeganə rəhmət və məhəbbət çeşməsi - Hz.Peyğəmbər (s.a.v.)dir. İlahi eşq toxumu, ancaq Onun məhəbbət torpağında yetişir. O, elə bir rəhmətdir ki, yaradılışın başlanğıcı Onun nuru ilə zühur olmuş və kürreyi-ərzdə zühur olan bütün Peyğəmbərlər Onun nurunu daşımışlar.

ÖVLADLAR ARASINDAKI FƏRQ

İslam dini qız və oğlan uşaqları arasında fərq qoymağın qəti əleyhinədir və qız uşaqlarına mənfi münasibət bəsləməyi pisləyir. İslamın zühuruna qədər və onun meydana gəlməsi əsnasında qız uşaqlarının dünyaya gəlməsinə kişinin ləyaqətini alçaldan neqativ bir hadisə kimi baxırdılar. İslam özünün gəlişi ilə bu münasibəti qız uşaqlarının xeyrinə dəyişdirdi. O, bu məsələdə hz.Peyğəmbərin (s.ə.s): “Cənnət anaların ayaqları altındadır”- deyimini bir prinsip kimi rəhbər tutdu. Həz.Peyğəmbərin (s.ə.s) səhabələrindən biri ona: “Himayə və yaxınlığa ən çox layiq olan kimdir?”-deyə sualla müraciət etmişdir. O, bu suala üç dəfə: “Anan”-deyə cavab vermiş və yalnız sual dördüncü dəfə təkrar edildikdə: “Ata” deyərək əlavə etmişdir.

Qadın qarşılıqlı borc və vəzifələrə malik olan ailə üzvlərinin mühim bir tərəfini təşkil edir. O, ev işlərini idarə edən və övladları üçün şəfqət qaynağıdır. Həz. Peyğəmbər (s.ə.s) ona diqqət və qayğı

göstərməyin zəruriliyini qeyd edərək demişdir: “Sizin ən xeyirli olanınız öz zövcələrinizə qarşı xeyirxah olanınızdır”.

İslam dini uşağın həyatını ana bətninə düşdüyü gündən etibarən müqəddəs bir hadisə kimi qəbul edərək, onun mühafizə edilməsi üçün bir çox tədbirlər nəzərdə tutmuşdur. Bu tədbirlərin ən önəmlisi qız uşaqlarının dünyaya gəlməsi ilə əlaqədar valideynlərin qəmlənməsini və üzüntü keçirməsini cahiliyyət dövründən qalmış pis bir adət kimi rədd etməsidir. **“Onlardan birinə qız olması ilə müjdə verildikdə qəzəblənib üzü qapqara qaralar. Verilən müjdənin üzündən öz tayfasından qaçıb gizlənər”** (ən-Nəhl 59)

Müslimin “əs-Səhih əl-Cami” əsərində Malik ibn Ənəsə istinadən nəql edilən bir rəvayətdə deyildiyinə görə həz.Peyğəmbər (s.ə.s) barmaqlarını cütleyərək: “İki qız uşağını yetkinlik yaşına qədər böyüdən qiyamət günündə mənimlə belə əl-ələ gəzəcəkdir”- deyərək qız uşaqlarını böyütməyin daha çox savab gətirdiyini vurğulamışdır.

Başqa bir hədisində Hz. Peyğəmbər (s.ə.s): ***“Kim üç və ya iki qız olaraq onların simasında Allahdan qorxar və onlarla yaxşıqla rəftar edərsə, onun gedəcəyi yer cənnətdir”***- demişdir. Qurani-Kərimin bu məsələyə münasibəti “Əş-Şuara” surəsinin 50-ci ayəsindən açıq görünür: ***“Göylərin və yerin hökmü Allahın əlindədir. O, istədiyini yaradır, istədiyinə ancaq qız, istədiyinə də ancaq oğlan verir. Yaxud hər ikisindən-həm oğlan, həm də qız verir, istədiyini də sonsuz –övladsız”*** edir. O, (hər şeyi) bilən, (hər şeyə) qadirdir.

İslam uşaqların təhsil almaq hüquqlarını təsbit etmiş, bu işdə Qurani-Kərimin “bilənlə bilməyənin bir olmayacağı” (Əz-Zumər 9) prinsipini rəhbər tutmuşdur. Mədinədə Hz. Peyğəmbərin (s.ə.s) yaxın adamlarından biri Allah-təalanın razılığını qazanmaq məqsədilə özünün bütün var-dövlətini yoxsullara paylayıb, övladlarına heç bir şey saxlamır. Bir müddətdən sonra o vəfat edir. Lakin onun kiçik yaşlı oğlu ehtiyac üzündən dilənməyə məcbur olur. Camaat onu dəfn edib qayıtdıqdan sonra Hz. Peyğəmbər (s.ə.s) onu harada dəfn

etdiklərini soruşur. Cavab verirlər ki, onu müsəlman qəbristanlığında dəfn ediblər. Hz. Peyğəmbər (s.ə.s) deyir: “Əgər bilsəydim, sizə icazə verməzdim ki, onu müsəlman qəbristanlığında basdırasınız. Çünki o, öz övladlarının hüquqlarına laqeyd yanaşdığından hazırda onlar başqalarına əl açmalı olmuşlar.”

İslam dini uşağın həyatını ana bətninə düşdüyü gündən etibarən müqəddəs bir hadisə kimi qəbul edərək, onun mühafizə edilməsi üçün bir çox tədbirlər nəzərdə tutmuşdur. Bu tədbirlərin ən önəmlisi qız uşaqlarının dünyaya gəlməsi ilə əlaqədar valideynlərin qəmlənməsini və üzüntü keçirməsini cahiliyyət dövründən qalmış pis bir adət kimi rədd etməsidir.

Qlobal dünyanın qadını

Qadın cəmiyyətin təməl
dirəyidir-desək heç də
yanılmarıq. Ailə
cəmiyyətin əsasıdır.
Ailənin formalaşmasında
əsas rol ananın
üzərindədir. Məhz bu
baxımdan da qadın
cəmiyyətin dirəyidir.

Qadın cəmiyyətin təməl dirəyidir-desək heç də yanılmarıq. Ailə cəmiyyətin əsasıdır. Ailənin formalaşmasında əsas rol ananın üzərindədir. Məhz bu baxımdan da qadın cəmiyyətin dirəyidir. Lakin müasir dövrdə qadının da müasir problemləri vardır. Məsələn; bu gün cəmiyyətin əsas məsələsi olaraq görünən qloballaşma prosesinin də qadının həyatında mühim dəyişikliklərə yol açdığını söyləmək olar. Millətlər arası yardımlaşma qurumu olan OXFAM-ın qeydlərinə görə qloballaşmanın mənfi təsirləri ən çox qadınlar üzərində olmuşdur. Belə ki, otuz beş milyondan çox insan qlobal divlər olaraq, bilinən millətlər arası şirkətlər zəncirində işləyirlər. İşçilərin 85%-ni qadınlar təşkil edir. Marjinal işlərdə çalışan qadınlar çox az məvaciblə əsasən, meyvə plantasiyalarında və buna bənzər ağır işlərdə çalışırlar. Məsələn “Qloballaşan Qadın” adlı kitabın müəllifi Christa Wichterich, qloballaşma prosesində qadının roluna diqqət çəkilməmiş və bu cür marjinal işlərdə mütəxəssisə ehtiyac olmadığına görə belə işlərə qadınların cəlb olunduğunu ifadə etmişdir.

Ümumiyyətlə, qadın və kişi bərabərliyi yaxın tarixdən etibarən hər zaman günün aktual problemi olmuşdur. Məsələn 8 Mart 1857-ci ildə ABŞ-ın Nyu-York şəhərində geyim sektorunda işləyən yüzlərlə qadının çox az maaş əvəzində uzun iş saatları və eyni zamanda, ağır şəraitdə çalışmağa etiraz olaraq tətillər etmələri, qadın hüquqlarını qorumaq yolunda aparılan ilk ciddi addım olmuşdur. Bu hadisədən 52 il sonra

Danimarkanın Kopenhagen şəhərində keçirilən Qadın sosialist İnternasionalının qurultayında 8 mart, Nyu-Yorkda başlayan mübarizənin, qadın hüquqlarının genişləndirilməsi və qadın həmrəyliyi simvolu olaraq hər il qadın günü olaraq qeyd olunması qərarlaşdırılmışdır. Lakin 1957-ci il qadınlar üçün xüsusi bir əhəmiyyət daşıyır. Çünki məhz bu il Beynəlxalq Qadınlar ili olaraq tarixə düşmüşdür. Həmin ilin 8 mart gününü BMT ilk dəfə Beynəlxalq Qadınlar Günü olaraq keçirdi.

Diqqəti bir az daha tədqiqatlara çəkmiş olsaq, o zaman qadın foneminin dünyada, xüsusilə də, Azərbaycanda qarşılaşdığı problemlərin nədən ibarət olduğunu görə bilərik. Məsələn, qadınlar arasında insan inkişafı indeksi bütün Müstəqil Millətlər birliyi (MDB) ölkələri, o cümlədən, Azərbaycan üçün də yeni bir göstəricidir. MDB-nin digər ölkələri ilə müqayisədə bu göstərici üzrə Azərbaycan irəlidedir, lakin Türkiyə, Xorvatiya və digərlərindən geridə qalır. Bütövlükdə isə qeyd etmək lazımdır ki, 1998-ci ildə Azərbaycanda qadınların ümumi istehsalat prosesindəki payı 36,8%, kişilərin 63,2% təşkil edirdi ki, bu İspaniya, İsveçrə, İtaliya, Almaniya kimi ölkələrindən yuxarıdır. Azərbaycanın dövlət sektorunda 1997-ci ildə qadınların məşğulluğu 46,9%, kişilərin 53,1% təşkil edirdi ki, bu respublikanın dövlət və ictimai həyatında qadınların fəal rol oynamasına sübutdur.

Azərbaycan qadınları arasında keçirilən sorğu göstərmişdir ki, respondentlərin bir hissəsi cəmiyyətdə qadınlara qarşı yanlış fikir mövcud olduğunu hesab edir-37,8%; onu siyasi sahədə görənlərin sayı-19,2%; ailə sahəsində-45,3%; professional sahədə-22,0%; sosial sahədə-14% təşkil edir. Azərbaycanda bir çox qadınlar hesab edir ki, onlar siyasət və dövlət hakimiyyəti sahəsində müvəffəqiyyətlə fəaliyyət göstərmək üçün lazım gələn keyfiyyətlərə malik deyillər; 27,3% hesab edir ki, onlar

belə keyfiyyətlərə malikdirlər, 19,3% isə bu məsələ barəsində düşünmədiyini bildirmişdir. 15,6% kişi və 41,2% qadın heç bir zaman bu sahədə işləmək istəməyəcəyini bildirmişdir. Siyasət və dövlət hakimiyyəti sahəsində iştirakına şübhə ilə yanaşanların sayı qadınlar arasında 47,3%, kişilər arasında isə 36,1% təşkil etmişdir. Beləliklə də bu fəaliyyət sahəsinə daxil olmaq istəməyənlər arasında qadınların kişilərdən çox olması qadının sosial rolunun kişinin rolundan fərqliliyi barədə ənənəvi təsəvvürlərdən irəli gəlir. Lakin səhiyyə xidməti sahəsində qadınların sayı 81%, təhsil sahəsində 65% olmuşdur. Bununla birlikdə onların orta əmək haqqı bu sahədə çalışan kişilərin aldığı məvacibin 70%-ni təşkil edir.

Beləliklə də, qloballaşan dünyada qadın fenomeninin özünəməxsus problemlərini gördük. Bəlkə də bu səbəbdən feminist cərəyanın bəzi nümayəndələri qloballaşmanı ən çox qadınlar üçün bir təhlükə olaraq görürlər.

HZ. FATİMEYİ- ZƏHRA (R.A.)

H. Fatimə (r. a.) Nəbilər sultanının son çiçəyi, Rasulullah (s.a.s)in dünyada nəslini davam etdirən nur topu, qızlarından ən kiçiyi, cənnət xanımlarının incisi və baş tacı... Cənnət gəncləri hz. Həsən və Hüseyin anası... Ümmətin xanımlarının seyyidəsi, Cənnət hurilərindən xanımlar xanımı olan bu iffətli qadın.

Hz. Fatimə (r. a.) Nəbilər sultanının son çiçəyi, Rasulullah (s.a.s)in dünyada nəslini davam etdirən nur topu, qızlarından ən kiçiyi, cənnət xanımlarının incisi və baş tacı... Cənnət gəncləri hz. Həsən və Hüseyin anası... Ümmətin xanımlarının seyyidəsi, Cənnət hurilərindən xanımlar xanımı olan bu iffətli qadın. Bisətdən (Hz.Məhəmmədə peyğəmbərlik verilməmişdən) təxminən bir il əvvəl Məkkədə doğulmuşdur. Peyğəmbərimiz ona Fatimə adını qoydu. Deyləminin Əbu Hureyrə (r.a.) dən rəvayət etdiyi bir hədisi şərifdə "Onu sevənləri, Uca Allah cəhənnəmdən uzaqlaşdıracağı üçün qızıma Fatimə adını qoydum" buyurduğu bildirilmişdir. Fatimə sözü "süddən kəsilmiş" deməkdir.

O, Zəhra və Bətül ləqəbləriylə tanınır. **"Zəhra" ağappaq üzlü, ağ, parlaq və aydın üzlü**, **"Bətül"** isə dünyəvi həvəslərdən uzaq, ibadət üçün özünü Allaha yönəldən, iffətli və namuslu qadın deməkdir.

H. Fatimə elm, mülayimlik, ədəb, nəzakət və gözəl əxlaq kimi İslami tərbiyəni atası Peyğəmbər və analar sultanı H. Xədicədən aldı. Uşaqlığı Qureyşin zülm, təzyiq və məhrumiyyətlər içərisində keçdi. Hələ ömrünün baharını yaşayarkən anasını itirdi. Məkkədə müsəlmanlara edilən zülmün və əzabların artması nəticəsində atasına hicrət izni verildi. Beləliklə ailəsi ilə bərabər uşaqıq və gənclik illərini keçirdiyi Məkkə-i Mükərrəməyə veda etdi. Mədinə-i Münəvvərəyə köçüb, hüzurla yaşamağa başladılar. Artıq Fatimə 16-17 yaşına gəlmiş, qızlar bulağından su içmiş, zərif, incə ruhlu, həssas və gözəl bir qız olmuşdu. Bu səbəblə Peyğəmbər (s.a.s) elçi gələnlərə **"Fatimə haqqında Allah Təalanın əmrini gözləyirəm" demişdi. Beləliklə gələn səhabələrə Rasulullahın cavabı "Xeyr" olmuşdu.** H. Əlinin də evlənmək niyyəti ilə gəldiyini və h. Fatiməni istəməsilə Peyğəmbərin (s.a.s) üzü gülmüş və "Ey Əli, Uca Allah özü Fatiməni sənə nigahlamışdır. Səndən əvvəl bir mələk gəlib bu halı mənə xəbər

verdi” buyurmuş və 400 misqal gümüş mehirlə onların nikahlarını kəsmişdir. İsmət timsalı və iffət abidəsi olan hz. Fatimə şanına layiq bir sadəliklə hicrətin 2-ci ili Səfər ayında atasının xeyir- duası ilə ər evinə köçdü. Yeni həyat başladı. Nurlu bir ocaq, səmimi bir yuva quruldu. Bu yuvada **“seyyid” və “şərif”** ünvanlarıyla bəxtiyar insanlar dünyaya gəldi. Seyidlər nəslinin qaynağı olan bu ailə məhəbbət və sevgi dolu bir yuva oldu. Orada sevgi, şəfqət, mərhəmət, fərasət, nəzakət kimi üstün əxlaqi keyfiyyətlərlə yetişdi. Həyatı olduğu kimi acılı-şirinli qəbul edən ailə fərdləri, həyatın çətinliklərinə birlikdə sinə gərdilər. Səbr və riza zirehinə bürünüb səadəti əldə etdilər. Hz. Fatimə-i Zəhra əl dəyirmanında arpa üyüdüb çörək bişirdi. Yeməyini bişirib, təmizliyinə fikir verdi. Dəyirmanı çevirməkdən ovuclarının içi qabar bağladı. Amma yoxluqdan, yoxsulluqdan heç şikayət etmədi. Peyğəmbər qızına layiq bir zahidanə həyat yaşadı.

Həz. Fatimə dünyaya nur topu kimi beş övlad gətirdi. Bunlardan ikisi oğlan, üçü qız idi. Həz. Həsən, hz. Hüseyin, Ümmü Gülsüm, Zeynəb və Ruqiyyə.

Peyğəmbərimizin şərafli və nəcabətli nəslə hz. Fatimə, hz. Əli, hz. Həsən və hz. Hüseyinlə davam etmişdir.

Həz. Fatimə-i Zəhra (r.a) anamızın həyatı qiyamətə qədər gəlib keçən mömin xanımların dərs alacağı ibrətlərlə, əxlaqi keyfiyyətlərlə zəngindir. Onun ailə həyatı, ev işlərindəki məharəti, yoldaşına qarşı səmimi və sevgiylə dolu xidmətləri, qonşuluq münasibətləri, elm, irfan və infaqi zəmanə insanına gözəl ibrət dərsləri verməklə həyatına işıq tutmaqdadır. Bu gözəl xislətləri səbəbiylə Peyğəmbər bu ciyər parasını çox sevər, hərəkət və davranışlarında da qızına bəslədiyi sevgisini açıqca bildirərdi

Həz. Fatimə çox həssas və yumşaq ürəkli idi. Heç bir insanın üzülməyini istəməz, əzab çəkməsinə dözə bilmədi. Peyğəmbər atası xəstələndiyi vaxt tez

yanına qaçar, onun xidmətində durardı. Rəhmət və şəfqət peyğəmbərinin halının ağırlaşması ilə hz. Fatimə yenə onun baş ucunda yerini almış atası üçün dərin-dərin hüznlərə qərq olmuşdur. Həz. Peyğəmbərin onun qulağına əcəlinin yaxınlaşdığını deməsi üzərinə hz. Fatimə ağlamağa başladı. Bir az sonra hz. Peyğəmbər yenə onu başının üzərinə doğru əyib “əhli beytimdən mənə ilk qovuşacaq olan Sənsən” buyurduğu zaman hz. Fatimənin üzündə təbəssüm yarandı. Həz. Peyğəmbərimiz (s.a.s) in axirətə köç etməsindən sonra ona sirr olaraq söylədiyi sözlərlə təsəlli tapmağa çalışırdı. Rəhmət Peyğəmbərinin vəfatından altı ay sonra hz. Fatimə də xəstələnib yatağa düşdü. Hicrətin on birinci ili Ramazan ayı idi. Halının ağırlaşdığını hiss edən hz. Fatimə anam dediyi Ümmü Rafi ilə hz. Əsma binti Ümeysdən dəstəmaz alması üçün kömək istədi. Sonra yalnız qalaraq Rəbbi ilə dua və niyaz halında ikən ruhunu Rəbbinə təslim etdi.

Cənabı Haqqdan hz. Fatimə-i Zəhra anamızın zahidanə həyatından, üstün əxlaqından hissələr ala bilməyi və hamımızı onun şəfaətinə nail eyləməsini niyaz edirik! Amin!

Ana

və savaşı

Çoxumuz 20-ci yüz ilin övladları olaraq 2000-ci illərin nələr gətirəcəyini çox səbirsizliklə gözləyorduk. Xüsusilə də yaxşı şeylər gözləsək də bu əsrin savaş gətirdiyini gördük. Bu savaşlarda daha çox zülüm çəkənlər qadınlar və uşaqlar olurdu. Görəsən savaşıq keçən yüz il, on il, illər, aylar, hətta günlər vardırımı? 1800-cü illərin sonunda Balkanlarda belə bir ibrətli hadisə olmuşdur:

Rumiyalı Ayşə xalanın yaşadığı kəndi düşmənlər zəbt edir. Kənddən hər kəs qaçmağa başlayır. Dul olan Ayşə də yaşlı atının üstünə minir, 5 yaşlı Əlisini arxasına, 3 yaşındakı Əminəsini qarşısına alır, qucağına isə hər şeydən xəbərsiz olan Osmanını alaraq bağrına basır. Durmadan yağan yağışın altında çətin bir səfər başlayır. Atın üzərində gedəndə övladları na:

- Yatma Əlim amandı!
- Yatma Əminəm amandı!
- Yatma Osmanım amandı!

Yaşlı olduğuna görə atın artıq taqəti kəsilmişdi. Ayşə qorxurdu ki, atı onları yarı yolda qoyar. Qorxdığı başlarına gəldi, at palçıq batıb yerə uzandı. Üç uşaqla Ayşə piyada qalmışdı. Anasının əlində Əlinin buz kimi olmuş əlləri istilik tapmışdı. Əminə isə balaca əllərini anasının boynuna dolamışdı. Osman isə anasının qollarında; ümid edərək yollarına davam etdilər. Karvanla aralarındakı məsafə get-gedə azalırdı. Ayşənin artıq gücü qalmamışdı. Xilas olmaq üçün övladlarından birisini orada buraxmalıydı. Amma hansını? Ana ürəyi övladları arasında necə ayrı-seçkilik edə bilərdi ki?

Qucağındakı Osmanının səsinə dinlədi, səs gəlmədiyini görüb ölmüş olduğunu ümid etdi. Palçığı az olan bir yerə qoydu, qulağını ağzına taxınlaşdırdı ilıq-ilıq ağlama səsi gəlirdi. İki damcı göz yaşıyla birlikdə ürəyində buraxdı Osmanının yanına. İndi Əlisiylə Əminəsi qalmışdı yanında. Yüku həfifləyincə ayaqlarına can gəlmişdi. Yol getmişdi saatlarca, artıq bütün bədəni uyuşmuş, heç bir şey hissetməz hala düşmüşdü. Birdə baxdı ki, kiçik Əminəsinin əlləri boynundan sıyrılıb. İkinci övladını da arxada qoymuşdu. Təkcə əlində Əlisi qalmışdı. Əlini belinə alıb özündə qüvvət hiss etdi, karvana çatıb onları belə geridə qoydu. Artıq gecə yerini səhərlə əvəz etmişdi. Dan yeri ağararkən ay ulduzlu dalğalanan Türk kəndi görünmüşdü. Əlisini bir zibil qutusunun üzərinə qoyarkən:

- Qalx Əlim! Xilas olduk! Əlim qalx! Deyərkən Əlinin cansız bədənini saatlardır daşdığını indii hiss etmişdi. Ayşə xala tənhadır və o gündən sonra da bir daha ağlaya bilməmişdi. Yaşadığı iztirablar göz yaşlarını qurutmuşdu.

Bir ana olaraq insan bu hekayəni oxuyarkən, yazıya qeyd edərkən qəlbi dözmür. Kaş ki bu savaşlar son olaydı deyirik, amma bitmək əvəzinə daha da çoxalmağa başlayır.

Eyni hadisələri Xocalı soyqırımında, Şuşada, Laçında qətl edilən, ya da can qorxusuyla kilometrərlə yolu aşan bacılarımız və analarımız da yaşadı. Bu məşəqqətləri yaşayan ana və bacılarımızın həyatda qalanlarına səbr, can verərək geridə qalanlara isə Allahdan rəhmət diləyirik.

Müsibətlə Gələn Hidayət

İnsanlar həyatda müxtəlif imtahanlarla üzü-üzə gəlir. Bəzi insanlar bu imtahanlara tab gətirməyib yaradanına üsyan edir, bəzi insanlar da başına gələn hadisələrdən özünə bir nəticə çıxarıb daha çox yaradanına bağlanır. Həyatımızda qarşılaşmış olduğumuz hər hadisə min bir hikmətlə, ibrətlə doludur. Başımıza gələn müsibətlər bəzən imtahan səbəbi, bəzən insanların öz etdiklərinin nəticəsi, bəzən də insanı kamilləşdirən bir səbəb ola bilər.

Mən hidayətə gələn çox insanın həyat hekayəsini dinlədim. Ancaq müsibətin bir insanın hidayətinə səbəb olacağını heç düşünmədim. Hekayəsini sizə təqdim edəcəyim bacımız Fəridənin hidayəti də keşməkeşli bir həyat sınağının nəticəsində olmuşdur. Onu dinlədikcə Allaha təslim olmuş, şükür əhli bir insanın şahidi oluram.

Fəridə xanım işğal altında olan rayonlarımızın birində yaşayırdı. Onun hüzzurlu bir ailə yuvası vardı. Amma hardan biləydi ki, mənfur ermənilər bir gün bu ailənin də rahatlığını poza-çaq. Qara buludlar ölkəmizin başının üstünü almışdı. Ermənilər min bir hiylə ilə Qarabağ torpağını işğal edir, işğal etmədikləri şəhərləri də atəş altında tuturdular. Gecələr evləri atəşə tutulan insanlar evlərini tərk edir, sabaha qədər çöldə gecələmək məcburiyyətində qalırdılar. Bu vəziyyət Fəridə xanımın 10 aylıq körpəsinin həyatına bədəl oldu. Körpə uşaq üşütmənin nəticəsi olaraq xəstələnib vəfat etdi. Nəhayət rayon işğal olunanda onlar öz doğma yurduvalarını tərk etmək məcburiyyətində qaldılar. Vətəni tərk etmək, doğma yurd-yuvadan didərgin düşmək nə qədər ağır idi. Hələ illərin xatirələrini, övladının məzarını qoyub getmək...

Son dəfə arxasına dönüb baxdı. İstər – istəməz dilindən süzülən bu misra onun iç dünyasının yangısı idi...

Şeh düşübdü çəmənə,
Nərgizə, yasəmənə.
Mən balama qurbanam,
Balam qurban Vətənə.

Fəridə xanım hər şeylərini arxada qoyub ailəsi ilə birlikdə Bakıya gəldi. Çox sıxıntılı günlər keçirdilər. Fəridə xanımın əsl sıxıntılı günləri bundan sonra başladı.

Həyat yoldaşı və qardaşını avtomobil qəzasında itirdi. Övladları hələ kiçik idi. Qara günlər bir-birini təqib edirdi. Fəridə xanım necə ayaqda duracağını düşündüyü bir gün əlinə bir Quranı Kərim tərcüməsi keçdi. Rəbbinin kitabını oxuduqca ona mənəvi bir güc gəldi. Bir çox ayədə “səbr edənləri müjdələ, əsl həyat axirət yurduudur,” peyğəmbərlərin həyatı onu dərinləndirdi. Sanki yuxudan ayılmışdı. Cənabı Haq ona mənəvi yardımını göndərmişdi. Əllərini açıb Allaha yalvardı “Rəbbim, qalan ömrümü sənə layiq bir şəkildə keçirməyi nəsib et.. Övladlarımı doğru yoldan ayırma.” Fəridə xanım mənəvi cəhətdən zəngin, gözəl əxlaqlı dörd övlad sahibidir. Özü təslimiyət və səbri yaşadığı kimi onlara da gözəl bir nümunə oldu. Evladlarını Allah və Rəsulunun sevgisi, vətən sevgisiylə böyütdü.

Fəridə xanım inanırdı ki, imanı olan insan vətənini də sevəcək. Çünki bir Hədisi-Şərifdə də buyurulduğu kimi “Vətəni sevmək imandır.” O, inanırdı ki, bir gün doğma yurd yuvalarına dönəcəklər.

Fəridə xanımla bərabər hamımız inanırıq ki, onun bu ümüdləri tez bir zamanda çin olacaq.

NƏSİLLƏRİN YETİŞMƏSİ

“- Ey noxud, sən bostanda su içdin, yetişdin, yaşıllaşdın tərəvətləndin. Bax, sənin o suyu içməyin (bu alov üzərində qaynayan qazana) düşməyinə səbəb oldu. Çünki o su bu atəş üçün idi... Bu sevgi atəşi səndə olan nəfsani hissləri səndən qoparmaq, uzaqlaşdırmaq üçündür.” Allahın rəhməti qəhr və qəzabını aşmışdır. Buna görə də bir kəsi imatahan edib bəlalara düçar etməsi rəhmətindəndir. Çünki onun qəzabında gizli bir lütf vardır.

Dünyada ən çətin peşə insanın təlim və tərbiyəsidir. Çünki insandakı nəfs, onun kamilləşməsinə əngəlləyən ən böyük səddir. Buna görə də Allatəala insanları tərbiyə edən ən kamil tərbiyəçi olaraq peyğəmbərləri göndərmişdir.

Bu mənada nəfsin islah olunması, yəni onun sərt və cod tərəflərinin yonulub hamarlanması bir çox çətin və yorucu mərhələlərdən keçir. Nəfs quyusundan can Yusifini xilas etmək ancaq mənəvi tərbiyənin sıxıntı və iztirablarına qarşı səbr və təmkinlə mümkündür.

Hə. Mövlana bunu bir noxudun od üzərində bişirilməsinə oxşadır. Bu mənada ən mahir və faydalı tərbiyə anaların boynuna düşür. Onlar özlərini ciddi və iradəli bir şəkildə, əsl çiymə bərk noxudu bişirdikləri kimi ərşəyə gətirirlərsə. mükəmməl bir dolğunluq meydana gəlir. Bu qeyrət, adətən, xam dəmirin kor alovda yumşaldılaraq müxtəlif formalara düşməsi kimidir.

Hə. Mövlana insanın kamilləşməsinin bir nümunəsini məcazi bir üslubla belə açıqlayır:

“Qazandakı çiymə noxuda bax! Atəşdə qaynayan sudan canı yananda necə də yuxarı sıçramağa başlayır, daşmağa çalışır.” Onu bişirib yemək hazırlayan xanıma bu halı ilə deyir:

“Nə üçün məni atəşdə yandırırısan. İndi ki, məni satın aldın, niyə məni bu hallara salıb canımı incidirsən, mənə xor baxırısan?”

Evin xanımı da noxudu çömçə ilə vuraraq deyir ki:

“Xeyr, yaxşı-yaxşı qayna və biş, atəşdən sıçrayıb qaçmağa çalışma! Mən səni xor görüb istəmədiyimdən, sevmədiyimdən qaynatmıram. Bir dad, bir ləzzət əldə edib qida halına düşsən, yeyilsən, cana yatasan deyə qaynadıram. Əsla

səni cəfaya salmaq, sənə təhqir etmək üçün deyil.”

Burada nəzərə çatdırılan cəhət yetişdirilənlərə səhvən göstərilən nəvaziş və mərhəmətdir. Övladını tərbiyə etməyə lazımı diqqəti göstərməyən ana-atalar, əslində onların bu dünyalarını da, axirətlərini də əllərindən almış olurlar. Əgər qadın noxudun iniltisinə qulaq assa, o noxud sonradan insanın dişlərini sındırır. Tam bunun kimi mənəvi cəhətdən tam yetişməyən uşaqlar da nəticə etibarilə ailəni və cəmiyyəti fəlakətə sürükləyər. Bu sirri dərk etmək üçün hz. Mövlana, qadının bəşirdiyi noxudla etdiyi mənəvi söhbətini belə davam etdirir:

“- Ey noxud, sən bostanda su içdin, yetişdin, yaşıllaşdın tərəvətləndin. Bax, sən o suyu içməyin (bu alov üzərində qaynayan qazana) düşməyinə səbəb oldu. Çünki o su bu atəş üçün idi... Bu sevgi atəşi səndə olan nəfsani hissləri səndən qoparmaq, uzaqlaşdırmaq üçündür.” Allahın rəhməti qəhr və qəzəbini aşmışdır. Buna görə də bir kəsi imatahan edib bəlalara düçar etməsi rəhmətindəndir. Çünki onun qəzəbində gizli bir lütf vardır. Nəfsə əziyyət etmədən, nəfslə mübarizə aparmadan mənəvi bir kamillik və Allah sevgisi əldə edilərmə? İlahi təqdirə görə, sənə üz verən bəlalarda, qəhrlərdə bir lütf, xeyir olduğunu fikirləş və qəm yemə. Başına gələn bəlalardan sonra, Onun lütf və mərhəmətini görərsən və içinə girdiyin mərhəmət dənizində günahlardan, mənəvi çırkabdan təmizlənərək İlahi ehşanlara qovuşarsan. (Bu haqda Qurani-Kərimdə belə buyrulur: “Əlbəttə çətinliklərlə birlikdə, asanlıq da vardır. Həqiqətən çətinliyin yanında ir asanlıq var. Əl- İnsirah , 5-6”. Sən də çətinliklərə sinə gər ki, ardı ilə gələnlər qəlbini fərəhləndirsin.)”

Bu sözlər vasitəsilə hz. Mövlana mənəvi kamilliyə yetmək üçün çəkilən iztirabları, mənəvi tərəqqi yolunda başa gələn sıxıntı və kədərləri bir nemət olaraq gördüyünü söyləyir və ev sahibi olan xanımın söhbətini belə davam etdirir:

“Ey noxud, Bahar fəslində yer üzünə çıxdın, yetişdin. İndi də zəhmət sənə qonaq oldu. Qonağa layiqincə qulluq et. Sən öz

qonağına xoş üz göstər ki, sənə minətdarlıq edərək geri qayıtsın. Beləcə həqiqət padişahının yanında sən qonaqpərvərliyini tərifləsin. Nəticədə nemət yerinə sənənin yanına o nemətləri verən gəlsin (yəni müsebbibul-əsbaba çat) ki, dünyadakı bütün nemətlər sənə qibtə etsin.

Sevgilidən gələn cəfalara qarşı əsla üzünü turşutma, onu sevinclə, nəşəylə qarşıla, “ona xoşgəldin” de. Qəmdən, iztirabdan daha şirin, daha mübarək bir şey yoxdur. Onun verdiyi əvəzlər sonsuzdur.”

Bu nöqtədə hz. Mövlana noxuddan, yəni tərbiyə edilib kamilləşməni diləyən kimsədən, hz. İsmayıl təslimiyyəti istəyir. Çünki bəşirən, hz. İbrahim kimi mahir olsa da, bəşəcək olan, hz. İsmayıl kimi təslim olmazsa, nəticə alınmaz. Bu etibarla qadın, noxuda belə deyir:

“-Ey noxud, Mən Xəlil İbrahim, sən də bıçaq qabağında mənim oğlumsan. Bıçağın altına başını qoy, çünki yuxumda səni qurban kəsdiyimi gordüm. Həyəcanlanma, qəlbinə qorxu salma, başını bıçağın altına qoy ki, haqqa təslim olan İsmayıl kimi sənə də boğazını kəsim.

Müxtəsəri, ey noxud, bəlalara düçar ol, qayna (və kamilləş), mənliyindən sıyrıl, fani varlıqlardan xilas ol ki, səadəti tapasan. Əkilən bostanda bir müddət tər-təzə qaldın, yaşıllara bürünərək nəşəli-nəşəli gülümsədin. Lakin çəkdiyən bu qədər əziyyətdən sonra sən könül bağının, can bağçasının nadir gülü oldun.”

Bu sözlərdən sonra məharətli və təcrübəli xanım, noxuda, onun qədr-qiyəmətinə xatırladaraq, bu qədr-qiyəmətin necə artacağını da söyləyir:

“Ey noxud! Sən su və torpaq olub bostandan ayrıldın, loxma oldun, dirilərə qarışdın. Qida oldun, insanların bədənlərinə girdin. Beləcə qüvvət oldun, düşüncə oldun. Yəni bitki olaraq meydana gəlmişdin. İndi də heyvani ruh qazanıb güclən, meşələrdə aslan ol, sonra da bu gücünlə insani ruha xidmət et. Sən ilk olaraq Haqqın sifətlərindən ayrılıb gəldin. Təkrar çevik ol, tələs, yenə Onun sifətlərinə dön. Ey noxud! Sən buluddan, yağışdan, günəşdən, səmadan gələn nemətlərə həyat oldun. İndi də nəfəsinlə etdiyən mübarizə nəticəsində ilahi sifətlərdən zövq aldın,

göylərə yüksəldin. Sən buludun, günəşin və yağışın birliyindən yaranıb, sonra bişərək dad qazandın, kamilləşdin, indi də saleh bir insanın tikəsi olmaqla ona can, güc, iş oldun, söz və düşüncə oldun. Beləcə səmələrə ucaldın.”

Daş kimi noxudu bişirməkdə son dərəcə usta və mahir olan bu xanım Haqq yolçusunun təmsilçisidir. Bu kamillik yolunda öz istəyi ilə olmanın və məcburiyyətlə deyil, sevgilə, sözlə hərəkət etmənin zərurətini başa düşür:

“...Unutma ki, çətinliklərlə yoğrulmadığı üçün kamilləşməmiş, xam bir insanın dostluğu da ziyanlıqdır.”

Bu dərin mənalı və inandırıcı hikmətlər, ibrətli kəlamlar nəticəsində noxud boynunun bükür. Xamlıqdan xilas olub, hz. İsmayıl (ə.s) kimi kamillik yoluna səmimiyyətlə baş qoyur. Elə əsl məsələ də budur.

Nəticədə noxud, onu bişirən o məharətli xanıma canı-könüldən və minnətdarlıqla belə deyir:

“Ey fəzilətli xanım! Madam ki, iş belədir. Xoşluqla qaynayım, sən də mənə köməklik et. Sən bu qaynar suda mənim meracımsan. Çömçəni başıma vur ki, islah olunum, arınım, təmizlənim. Necə də gözəl vurursan, yəni, ey mənim mürşidim, bu dəyərsiz müridini necə gözəl tərbiyə edirsən.”

Bunun müqabilində o mübarək xanım, noxuda, özünün də yaşadığı bir həqiqəti dilə gətirir:

“Mən də sənə kimi yer üzünün hissələrindən, yəni parçalarından idim. Qızmar od kimi yandırıcı nəfslə mübarizəyə girdim. Nəfsani hissələrimi yenmək sevincini dadınca, məqbul bir insan oldum, rahatlıq tapıb rahatlıq verdim.”

Bu hekayətlərin işığında qəbul edə-cəyimiz bir həqiqət vardır ki, o da bir nəslin yetişməsində, təlim-tərbiyəsində əsas vəzifənin anaların boynuna düşməsidir. Yəni bir xanım, mükəmməl həssaslıqla, ləyaqəti və incəliyinə xas olan surətdə təlim-tərbiyə ilə bir nəslə yetişdirmək məcburiyyətindədir.

Uşaqlar ata-anaya bəxş edilən ilahi əmanətlərdir. İslam fitrəti ilə ata-analarına əta edilən uşaqların saf və şəffaf qəlbləri, təmiz bir torpaq kimi işlənməyə hazır olan bir cövhərdir. Gələcəkdə onların tikan və ya gül, turş və ya şirin meyvə verməsi, üstlərinə atılan toxumların keyfiyyətindən aslıdır.

Bunun üçün onun 2 mühüm vəzifəsi var:

1. Tərbiyə olunanları alacaqları tərbiyəyə inandırmaq;
2. Tərbiyəni mahir bir surətdə reallaşdırmaq.

Belə ki, əgər tərbiyə edən özü hər mənada gözəl və tam kamilləşməlidir ki, əks halda yarımçıq təbiblərin xəstələri candan etdiyi kimi, bu cür tərbiyəçilər də yetişməkdə olan nəslə acınacaqlı hala salarlar.

Uşaqlar ata-anaya bəxş edilən ilahi əmanətlərdir. İslam fitrəti ilə ata-analarına əta edilən uşaqların saf və şəffaf qəlbləri, təmiz bir torpaq kimi işlənməyə hazır olan bir cövhərdir. Gələcəkdə onların tikan və ya gül, turş və ya şirin meyvə verməsi, üstlərinə atılan toxumların keyfiyyətindən aslıdır.

Güclü cəmiyyətlər, güclü ailələrdən meydana gəlir. Güclü ailələr isə daha çox mənəvi tərbiyə almış, yəni nəfs səddini dəf etmiş fəzilətli anaların əsəridir. Buna ən gözəl nümunələr səhabə xanımlardır. Onlar öz övladlarına canları ilə, malları ilə fədakarlıq etməyi öyrətmişlər. Körpələrinin qəblərini Peygəmbər sevgisi ilə yoğurmuşlar. Allah-Təala, onlar kimi cənnət güllərinə çevriləcək övladlar yetişdirməyi hər birimizə qismət etsin! Amin!..

SƏNİN HƏSRƏTİNLƏ

Həsretindən gözlərim yollarında qaldı, Ana! Bəs söz vermişdin bir gün gələcəksən deyə? O gün nə oldu? Çox keçdi o günlərdən, 5 illik ömür ağacımda çox çiçəklər açdı, amma həsrətin keçib getmədi, qəlbimdəki sevgi alovun sönmədi, gözüm yollarında qaldı, ana! Beləmi vəfasız çıxdın? Məni bu dünyada kimə əmanət qoyub getdin? Məgər bilmirdin ki, əmanətinə sahib çıxmayacaqlar? Bilmirdin! Bilsəydin heç bir şeyi dərk etmədiyim vaxtımda məni bu çirkab içində qoyub getməzdin. Hər “ana” deyib ağladığımda aldadırdılar məni- “baxxx, balaca, anan göylərdədi”-deyərdilər. Məndə tənhalığa çəkilərək göylərə baxardım, səni çağırırdım:

-Anaaaaa, anaaaa.

Sənin hay verəcəyini gözlərdim başım yuxarı gözlərim göyə dikilərdi. Niyə mənə vəfasızlıq etdin ana? Sənin yerini tutacaq qadın belə əmanətinə sahib dura bilmədi. Qoydun məni yad əllərdə. O uşaq evinin pəncərələrindən qarşımızdakı sökülən, köhnə binaya baxırdım.

Yeni qəlbimdə bütün uşaqlardan qaçardım, uzaq gəzərdim. Elə bilirdim onlar səhər gəlib axşam harasa analarının yanına gedirlər. Amma sonradan onların da gözlərində bir qərıblıq, həsrət gördüm. Uşaq evi bizi öz ağuşuna aldı, mərhəmətlik göstərdi, mərhəmət öyrətdi, sevgi bəxş etdi, qayğı verdi. Mənə həyatı, insanları sevməyi öyrətdi, amma səni vermədi. Sənsiz yaşadım sənin həsrətinlə, sənsiz böyüdüm sənin sevginlə. Sən mənim xəyal dostum oldun. Necə unudum səni?

Hər dəfə kimsələr bizlərə gələr, hədiyyələr gətirərdilər, mən də yüyürə-yüyürə qaçıb hədiyyəmi alar, sonra isə səni onların arasında axtarıb hədiyyəmi göstərmək istərdim, lakin durardım, tapmazdım, kövrələrdim. Sən mənim körpə vücudumdan uzaq olduğun halda mənim tənha ürəyimdə mənimlə idin. Sənlə danışardım.

Ana, indi mənim də övladlarım var. Onlara həsəd aparıram, hərdən qısqanıramda. Hətta özümün belə onların anası olduğumu unuduram. Axı niyə onlar analı mən anasız oldum? Bəzən narın yağış yağdığında uzaqlara baxar, qaranlıqda ikimizin bir yerdə qoşa addımlarla parkda addımladığımızı düşünürəm. Uca çınarları qorxunc adamlar təsəvvür edib sənə sığınırım. Sən məni qucağına alaraq bağrına basarsan. Qərıbədir, o hissləri yaşamadığım halda hiss edirəm. Özümü həqiqətən sənin qoynunda görürəm, sənin hənirtini duyuram.

Mən səni qınamıram ki, mənimlə yoxsan. Mən sənsizliyi qınayıram, niyə mənimlə yoxsan? Qəlbimə yaman dolmusan ana, bilmirəm niyə? Ürəyim titrəyir, üzgözümdən öpmək üçün, amma əlim çatmır sənə. Vaxt keçir sən məndən uzaqlaşdıqca, mən sənə yaxınlaşıram.

QAYĞIKEŞ ANA, VƏFALI ÖMÜR-GÜN YOLDAŞI, BÖYÜK ALİM

Xalqımızın mədəni və ictimai tarixində adları qızıl hərflərlə yazılan xanımlarımız var ki, onların hər birini fəxrlə, qürur hissi ilə yada salırıq. Azərbaycanın ictimai-mədəni həyatında xüsusi yeri olan, bu xalqın milli-mənəvi dəyərlərini öz ailəsinə, övladlarının qanına, canına hopduran Zərifə xanım Əliyeva bu gün bizim qürur mənbəyimizdir.

Şərq filosoflarından biri deyib ki, *“Qadın öz şərəfli vəzifəsi naminə təkcə dünyaya övlad gətirib, həyatını ona həsr edir, cəmiyyətə xeyirli övlad verirsə, o döyüş meydanında şəhid olan kişidən çox iş görmüş olur.”* Bunun üzərinə qadının cəmiyyət həyatının inkişafına yönəltdiyi xidmətlərinə də gəlsək, onların bu dünyadakı əvəz olunmaz varlığı qarşısında heç bir mübaligəyə yol vermədiyimizi görürük.

Xalqımızın mədəni və ictimai tarixində adları qızıl hərflərlə yazılan xanımlarımız var ki, onların hər birini fəxrlə, qürur hissi ilə yada salırıq. Azərbaycanın ictimai-mədəni həyatında xüsusi yeri olan, bu xalqın milli-mənəvi dəyərlərini öz ailəsinə, övladlarının qanına, canına hopduran Zərifə xanım Əliyeva bu gün bizim qürur mənbəyimizdir. İnsanı gözəlləşdirən, ona zinət verən ən mühüm cəhətlərdən biri, bəlkə də ən birincisi onun təvazökar və sadə olmasıdır. Öz mənəvi gözəlliyi ilə insanların xatirələrində yaşayan Zərifə xanım cəmiyyətdə tutduğu vəzifələrə, daşdığı fəxri adlara rəğmən bir Azərbaycan qadını kimi ilk növbədə ailəsinin xanımı, övladlarının anası, sevimli bir nənə idi. Ən çətin anlarda, ən qarışıq zamanlarda millət atasının yanında olan, ona mənəvi dayaq olaraq, onunla çiyin-çiyinə addımlayardı Zərifə xanım. Bilik və bacarıqları ilə xalqına xidmət etməyi özünə borc bilən Zərifə xanım üçün insan faktoru, cəmiyyətin sağlamlığı diqqət mərkəzində idi.

O, səhiyyəimizin inkişafı yolunda etdiyi xidmətləri ilə lider olduğu kimi, cəmiyyətin sosial-mədəni problemlərinin həllinə də xüsusi diqqət ayırırdı. Sahib olduğu ən gözəl keyfiyyətləri, məlahətli, həmişə mehriban olan siması, sadə və təvazökar xarakteri onun ideal obrazını tamamlayırdı. Doğrudan da, böyük şərq mütəfəkkiri Qətran Təbrizinin söylədiyi "Həm gözəl, vəfalı olmaqla bərabər, həm də ətrafının sevimlisi olmaq böyük xoşbəxtlikdir."

Zərifə xanım Əliyeva 1923-cü il aprelin 28-də Azərbaycanın dilbər guşəsi olan Naxçıvanın Şahtaxtı kəndində dünyaya göz açmışdır. Atası Əziz Məmməd-kərim oğlu Əliyev və anası Leyla Cabbar qızı Abbasova əbədi və əzəli torpağımız olan İrəvan mahalında anadan olmuşdur. Azərbaycanlılara qarşı şüurlu surətdə həyata keçirilən soyqırım siyasəti Əziz Əliyevi 1918-ci ildə Sankt-Peterburqdakı təhsilini yarımçıq qoyub İrəvanda təqiblərə məruz qalan ailəsini Şahtaxtı kəndinə köçürməyə məcbur edir. Məhz burada Zərifə xanım dünyaya göz açır. 1923-cü ilin may ayında Əziz Əliyev Bakıya köçmək qərarına gəlir. Məqsəd tamamilə aydın idi. Ağır bir dövrdə İrəvan gimnaziyasını qızıl medalla bitirən, təhsildə böyük uğur əldə edən Əziz Əliyev yarımçıq qalmış təhsilini hökmən bitirməli idi. Bakıda o, universitetin tibb fakültəsini, sonra isə aspiranturanı bitirərək elmlər namizədi olur. Qısa bir zaman çərçivəsində o, doktorluq dissertasiyasını da müdafiə edir. 1929-cu ildə 32 yaşlı Əziz Əliyev Azərbaycan Səhiyyə Komissarlığında səhiyyə komissarının müavini vəzifəsində çalışır. Zərifə Əziz qızı Əliyeva 1942-ci ildə Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutuna daxil olmuş, oranı bitirdikdən sonra Moskva şəhərində oftalmologiya üzrə Həkimləri Təkmilləşdirmə Mərkəzi İnstitutunda təhsilini davam etdirmişdi. 1949-cu ildən başlayaraq Azərbaycan Elmi Tədqiqat Oftalmologiya İnstitutunda işləmişdir. Məhz həmin dövrdə

Azərbaycanda gözü zədələyən və ağır nəticəyə, hətta tam korluğa səbəb olan traxoma infeksiyon xəstəliyi geniş yayılmışdı. O zaman bu infeksiya və onun ağır nəticələri ilə effektiv mübarizə isə nəinki oftalmologiya elmi üçün, hətta bütünlükdə Azərbaycan Respublikası üçün mühüm məsələyə çevrilmişdi.

Bütün bu elmi fəaliyyəti ilə yanaşı Zərifə xanım, eyni zamanda, qayğıkeş ana, gözəl, vəfalı ömür-gün yoldaşı olmuşdur. Bu ocaqda iki övlad böyüyüb-ata-anasına layiq, qəlblərində daim Azərbaycan sevgisi yaşadan, vətənimizin qüruru sayılan övladlar kimi. Deyirlər, ana övladını özündən də çox istəyir. Tanrının bəxş etdiyi övladlarına qarşı Zərifə xanım məhz belə ana idi. Enişli-yoxuşlu ömür yollarında birgə addımladığı həyat yoldaşı, ümum-milli liderimiz, prezidentimiz Heydər Əliyevdə gərgin fəaliyyətlə məşğul olan, həyatını bütövlükdə Azərbaycana həsr edən böyük şəxsiyyət kimi yorulmadan müqəddəs amallar yolunda öz qüvvəsini əsirgəməirdi.

Bütün bu elmi fəaliyyəti ilə yanaşı Zərifə xanım eyni zamanda qayğıkeş ana, gözəl, vəfalı ömür-gün yoldaşı olmuşdur. Bu ocaqda iki övlad böyüyüb-ata-anasına layiq, qəlblərində daim Azərbaycan sevgisi yaşadan, vətənimizin qüruru sayılan övladlar kimi. Deyirlər, ana övladını özündən də çox istəyir. Tanrının bəxş etdiyi övladlarına qarşı Zərifə xanım məhz belə ana idi.

Azərbaycan Uşaqlar Birliyinin sədri Kəmalə Ağayeva:

“Biz küçə uşaqlarının gələcəklərinin təminat altına alınmasına çalışırıq”

Bizim ailə: Kəmalə xanım, bizə təşkilatınız haqqında qısa məlumat verərdiniz:

Kəmalə Ağayeva: Təşkilat 1992 ci ildə yaradılıb. 1993-cü ildən qeydiyyatdan keçmişik. Artıq 15 ildi ki, rəsmi olaraq fəaliyyət göstəririk. 15 il ərzində 50-yə yaxın layihənin müəllifi olmuşuq. Mən isə təşkilatın 1997-ci ildən sədriyəm. Respublika şurasının qərarı ilə seçim yolu ilə təşkilata sədr seçilmişəm. İxtisasım Rejisordur. Təşkilatda işləməyimlə bərabər eyni zamanda təşkilata gələnə qədər də rejissor kimi fəaliyyət göstərmişəm.

Bizim ailə: Kəmalə xanım təşkilatda işləməyinizin əsas səbəbi nədir?

Kəmalə Ağayeva: Təşkilatda işləməyimin əsas səbəbi mən öz ixtisasım üzrə

rejissor işləməmişdən əvvəl 1993-94-cü illərdə məktəbdə musiqi müəllimi işləyirdim. Uşaqlarla işləməyə çox böyük həvəsim var idi. Amma hansı işə əl atırdım görürdüm ki bir qədər pedaqoji təcrübəyə ehtiyac var. Bu baxımdan da ikinci dəfə təhsil almaq qərarına gəldim və ADPU-nin İbtidai təhsil metodikası fakultəsinə qəbul olundum. Bundan sonra başladım artıq uşaq problemləri ilə məşğul olmağa. İlk dəfə “Çiçəyim” uşaq teatrının direktoru işlədim bir-neçə il və uşaqların asudə vaxtının təşkili ilə yanaşı, artıq bunların problemləri ilə də, onların təhsil problemləri, ailə problemləri ilə bağlı mövzular üzərində çox maraqlanırdıq. Bu baxımdan da təşkilata seçildikdən sonra daha çox o, uşaqların təhsil, təlim-tərbiyə sahəsində layihələr həyata keçirməyə başladım. Hardasa 20-yə yaxın layihənin müəllifiyəm və Beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq edirik.

Hal hazırda daha çox diqqəti küçə uşaqlarının probleminə yönəlmişik. Təşkilatın istiqamətləri tək asudə vaxt deyil, daha çox uşaqların haqlarının və hüquqlarının qorunmasıdır. Burada isə bütün amillər belə deyək ki, küçə uşaqları növlər daxilində: uşağın yaşamaq hüququ, təhsil almaq, tərbiyə almaq, uşağa qarşı zorakılığın qarşısının alınmasıdır. Bütün bunlar bizim təşkilat tərəfindən diqqət-

dədir. Rayonlarda, bölgələrdə çox layihələrımız olub uşaq hüquqlarının vəziyyəti ilə bağlı tədqiqatlar eyni zamanda uşağın hüquqlarının nə dərəcədə bilməsi mövzusunda tədqiqatlarımız olub. Cənub bölgəsində bizim böyük bir layihəmiz olmuşdur. Təşkilat bu günə qədər hardasa 100-200-300-ə yaxın uşağa psixoloji, hüquqi yardımlar göstərib.

Bizim ailə: Kəmalə xanım hal-hazırda hansı fəaliyyətlərinizin əsas istiqamətləri nələrdir?

Kəmalə Ağayeva: Hal-hazırda küçə uşaqları problemləri üzərində işləyirik. Beynəlxalq təşkilatlar da bizə dəstək verirlər. Küçə uşaqlarının istər hüquqi, istərsədə ailə problemlərinin nə vəziyyətdə olması bizi maraqlandırır və hər zaman diqqətdədir. Rayonlarda Azərbaycanın demək olar ki 4 regionunda: Qazax, Qusar, Astara və Zakatalada hal-hazırda bir layihəmiz həyat keçib. Bu layihə müəyyən hüquqların və həmin hüquqların həyata keçirilməsi uğrunda inşa yazıların keçirilməsi və inşa yazılarının nəticələrini dəyirmi masada müzakirəsi. Bu dəyirmi masalara İcra hakimlərinin strukturlarını, təhsil müəsisələrinin nümayəndələrini cəlb etməkdir məqsədimiz. O, uşaqlar nə dərəcədə hüquqlarını bilirlər, onu araşdırırıq. Uşaq hüquqları haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunu məktəbdə keçiblər, amma bunların hər birini inşa yazılarında konkret olaraq bir şey göstərilir: bizim təhsil alma hüququmuz var, icbari orta təhsil alma hüququmuz var, mənim yemək-ichmək hüququm var, amma valideynlərimiz tərəfindən bizə zorakılıq var. Mən istədiyim qədər əylənə bilmirəm, mən istədiyim qədər dərs çalışa bilmirəm, valideyinərim məni işləməyə məcbur edir. Keçirdiyimiz dəyirmi masalarda bu uşaqlar nə dərəcədə uşaq hüququnu qavrayırlar onu müzakirə etməkdir. Bu günləri uşaqların hüquqlarını bilməməsi ilk öncə onların valideynlərindən irəli gəlir.

Bizim ailə: Kəmalə xanım, Uşaqların küçədə olmalarına ilkin səbəb nədir?

Kəmalə Ağayeva: Uşaqların küçədə olmalarına ilkin səbəb uşağın diqqətdən

kənar qalması, ailənin maddi durumunun aşağı olması, uşaqların daha çox sərbəst həyata meyl göstərməsi. Bu günə qədər iki təşkilat tərəfindən 100-ə yaxın küçə uşağının arasında tədqiqatlar aparılıb. Bu uşaqların əksəriyyətinin küçələrə düşməsinin səbəbi valideynlər tərəfindəndir, valideyin bilir ki, uşağı küçədə dilənir, maşın yuyur, hansısa kiçik ticarətlə məşğul olur, digər xidmətləri göstərir, siqaret satır, avtobuslarda konduktorluk edir. Valideyin bilir ki, uşaq hara gedir. Bunu hamısına şamil etmək olmaz varsa 80% ailələr. Əldə olunan qazanc ailəyə gətirilir. Bir hissəsini özünə saxlayır. Uşaqlar özləri deyir ki, atamız bilir, anamız bilir. Bu uşaqların daha çoxu rayonlardandır. Uşaq küçədə işləyirsə, demək o risk qrupuna daxildir. Uşaq küçədə çox problemlər yaşaya bilər. Hər hansı fiziki zorakılıq da ola bilər. Onların müəyyən kontaktları da olur, cinayətkar qruplara meyli də ola bilər, cəlb olunması da olar. Bu baxımdan birinci növbədə uşaq diqqətdən kənarda qalmamalıdır. Biz artıq neçə ildir ki, məktəblərdə araşdırmalar aparmışıq, küçə uşaqlarına yardım məqsədi ilə paltar olmayana paltar verilir, yemək istəyəninə yemək verilir. İmkanımız daxilində yardım edirik. Daimi olmasada nə cürsə çalışırıq köməklik göstərək. Bu uşaqların əksəriyyəti nin adları məktəbdə gedir, amma təhsildən yayınırlar. Biz hər şeyi valideynin də üzərinə ata bilmərik. Valideyni də qınamaq olmur, valideyinin hardasa sağlamlığı ilə bağlı bir problemi varsa, işə gedə bilmirsə o artıq məcburdu uşağını göndərsin. O, bunun nə dərəcədə təhlükəli olmağını fikirləşmir, fikirləşir ki, uşağı gedib maşın yuyacaq, pul qazanacaq o hansı xəstəliyə düçar olar, hansı insanlarla əlaqədə ola bilər, əgər bu qızdırsa, ona hansı təkliflər ola bilər. Bunları valideyin fikirləşmədən edir. Ən əsas məqsədimiz Azərbaycana gələcəkdə layiqli vətəndaş olmaq üçün uşaq və yeniyetmələrin hüquqlarını kifayət qədər çatdırmaqdır.

Bizim ailə: Kəmalə xanım, bizə fəaliyyətləriniz haqqında məlumat verdiyinizə görə sizə təşəkkür edirik, gələcək işlərinizdə müvəffəqiyyətlər arzu edirik!

SƏFALƏT İÇİNDƏ YAŞAYAN UŞAQ

Bir nəfər işdən yorgun-argın evə qayıtdığında 5 yaşındakı oğlunun qapının ağzından ağlayan səslər eşidən zaman atası...

Mənəm uçurmağa bir şarım belə yox. Şar paylayan bir əmim də yox... bir saatda nə qədər pul qazanırsan? Ayaqlarım palçıq içində, geyməyə ayaqqabım yox...Əynimdə bərli-bəzəkli məktəbli paltarlarım yox...Sən belə işlərə qarışma"-deyə cavab vermişəm.

Xəstələnmişəm, həkimim yox. Getməyə xəstəxanam, dərman almağa imkanım yox.

Bayramım yox, bayram etməyə imkanım yox... Atamın dəfələrcə tərs üzünə çevrilmiş pencəyindən bir pencəyim var mənəm, amma gecə qoynunda sabahladığım bazardan yeni alınmış nə bir paltarım, nə də bir cüt ayaqqabım yox...Sən mənə 2 manat verərsənmi?"-deyə soruşmuşam.

Bir məktəbim var mənəm. Dəftərim, qələmim, kitabım, gülərüzlü bir müəllimim yox... Kim bilir hansı ülvə hisslər bəxş edəcək bir sinif yoldaşım yox...

Dərddən belə bükülmüş bir atam var mənəm, amma gülümsemələri könlümü oxşayan bir atam yox. Çünki atamın gülümseməyə malicəli yox...sonra atanın hirsli bir qədər soyumuş 30 yaşında qocalmış bir anam var mənəm, amma gözlərinə baxdığım da dünyaları mənə bəxş edə biləcək bir anam yox... Çünki anamın gözlərində bitmiş bir dünyanın izlərini görmək olar.

"-Al bu da sənə 2 manatdır. Sənə biraz üçməli qələmlər, cüt ayaqqabılar, cəmi 500 qəpik uzadı... Çörəyim var, amma zibilliklərdən topladığım... Çörəyim var, amma sədəqə kimi maşınlardan palçıq bataraq ala bildiyim. Çörəyim var amma, anamın dözülməz xəcalətlər altında başqa anaları əzərək zibilliklər içindən toplaya bildiyi..."

Bir kəndim var. "Mən buralıyam " deyərək biləcəyim bir şəhərim yox. Milyonlarca evsiz uşaqlardan birisiyəm, sığınacaq bir ev axtaran...

Bir evim yox mənəm. Dağ yamaclarını yalayan güllə səslərindən qorxuram. Qaranlıqdan qorxuram, gecənin gündüzə daşdığı ölümlərdən qorxuram.

Anamı, atamı, qardaşımı, bacımı bir güllə ilə mənasız bir savaşa itirməkdən qorxuram. Böyük qardaş olmaqdan, böyük bacı olmaqdan, ata-ana olmaqdan qorxuram.

Sabahlardan qorxuram. Səhər oyanmaqdan, axşam yatmaqdan qorxuram.

Pənəh gətirdiyimiz şəhərdən qorxuram. Küçələrdə əlində silah gəzən əmilərdən qorxuram.

HƏYATIN TƏCRÜBƏSİ

Hələ tanışlıq olmadan valideynlər valideynlər uşağın yaşına görə bu yeniliyi izah edərək tanış olmalarına psixoloji cəhətdən hazırlıq görməlidirlər.

Tanışlıqdan sonra uşaq üçün müsbət mənada təsir edə biləcək xüsusiyyətlər (daha geniş otaq, yeni dostlar, daha gözəl məktəb və s.) ön planda tutularaq uşağın tanışlıqdan sevinməsinə imkan yaradıla bilər.

Tanış olmadan öncə uşağın keçmiş ətrafı ilə əlaqəsini təmin etmək üçün (ünvan, ev telefonu və s.) məlumatlar əldə edilərək onlarla birdən-birə əlaqələrinin kəsilməməsinə diqqət edilməli, yeni mühitə alışana qədər özünü boşluqda hiss etməsinin qarşısı alınmalıdır.

Tanışlıqdan sonra uşağınıza özünü yalnız hiss etməyəcək şəkildə daha çox qayğı və yaxın münasibət göstərməlisiniz.

Ailələrin məcbur qaldığı bu hadisələrdən uşaqların mənfi mənada deyil, müsbət mənada təsirlənməsi lazımdır. İndi isə uşağa müsbət xarakterlər qazandıran bir misala baxaq: "Aytacın yeddi yaşı var idi. Atasının yeni təyinatı ilə əlaqədar olaraq çox alışdığı bir mühitdən tamamilə fərqli bir mühitə, yəni başqa bir şəhərə köçmək məcburiyyətində qaldıqlarını anasından öyrəndi. Aytacın valideynləri onun mənfi mənada təsirlənməməsi üçün daha əvvəlcədən onunla danışmışdılar. Onu yeni köçəcəkləri şəhərin gözəllikləri haqqında məlumatlandırmış, hətta rəsmlərini göstərərək onun görəcəyi yeni yerlər üçün marağını artırmışdılar.

Həmçinin keçmiş rəfiqələrindən aldığı telefonlarla həm onları itirməyəcəyini, həm də yeni rəfiqələr qazanacağını ona başa salmışdılar. Aytac köçdükdən sonra yeni mühitə alışmaqda biraz əziyyət çəkdi, lakin valideynlərinin təşviqi ilə qısa bir zamanda özünə yeni rəfiqələr qazandı. Aytac qısa bir zamanda daha məsud bir hala gəldi." Belə bir formada tanışlıq Aytaca müsbət təsir etmişdir. Yeni ətraf və yeni insanlar uşağınızın dünya görüşünü və məlumatını daha da artıraraq inkişaf etməsinə müsbət mənada təsir edə bilər.

Köçmək bir çox ailə üçün olduğu kimi hər yaşındakı uşağa da başlanğıcda mənfi təsir göstərir. Tanışlıq uşaqlar üçün daha yaxşı imkanlar yaratsa belə başlanğıcda münasibət qurmaqda çətinlik olacaqdır. Bəzən də köçmək (yerdəyişmə), əgər uşaqların keçmiş mühitində stress varsa, onlar müsbət mənada təsir edəcək. Ümumilikdə bir yerdən başqa bir yerə köçdükdən sonra yeni mühitə alışqanlıq uzun çəkərsə uşaqların hərəkətliliyində çətinliklər meydana çıxacaqdır.

Tanışlıq müxtəlif mənada uşağın həyatında izlər buraxır. Ailənin ətrafının dəyişməsi, ata anaya və digər fərdlərinə öz mənfi təsirini göstərir. Valideynlərin keçirdiyi stressin uşağa təsiri daha da artacaqdır. Eynilə də uşaq əvvəlcədən aldığı dostları və sosial mühitdən uzaqlaşmağına görə yeni mühitə alışana qədər çətinliklər çəkə bilər. Bu çətinlikləri tədricən aradan qaldırmaq üçün valideynlərə bəzi tövsiyələrimiz olacaq.

Tanış olmadan öncə yeni ətrafın xüsusiyyətlərinin uşaqlar üçün münasib olub olmadığını dəyərləndirmələri lazımdır. (bunlar: parkda, bağçada, məktəbdə və s. yerlərdə ola bilər). Araşdırılıb müəyyən bir qərara gəldikdən sonra, münasibə tanış olmalarına qərar verilir.

K ö h n ə B a k ı m ı z İÇƏRİŞƏHƏR

İçərişəhərdə hər bir küçənin öz tarixi, hər bir abidənin özünəməxsus taleyi var. Burda hər şey özünün qədim və möhtəşəm tarixinin pərdəsinə bürünərək insana qəribə bir mənəvi ruh verir. Daş hasarlar, daş döşənmiş küçələr, daş binalar sanki insanı onların daş üzünə həkk olunmuş, daşlaşmış tarixini vərəq-vərəq oxumağa tələsdirir.

Torpağımızın hər qarışı tarix soraqlıdır. Onun hər qatında tarixin neçə-neçə açılmayan, min bir sirrin gizləndiyi səhifələri yatır.

İçərişəhərdə hər bir küçənin öz tarixi, hər bir abidənin özünəməxsus taleyi var. Burda hər şey özünün qədim və möhtəşəm tarixinin pərdəsinə bürünərək insana qəribə bir mənəvi ruh verir. Daş hasarlar, daş döşənmiş küçələr, daş binalar sanki insanı onların daş üzünə həkk olunmuş, daşlaşmış tarixini vərəq-vərəq oxumağa tələsdirir. Bakının iç dünyasını, mənəvi-əxlaqi rituallarını özündə yaşadan, tarixin ən şanlı səhifəsindən tutmuş, ən qanlı səhifəsinə qədər bir çox hadisənin qulaqdaşı, şahidi olan bu daş şəhər öz möhtəşəmliyini, qədim dövrlərdən süzülüb gələn şərq xarakterini dəyişməmək üçün, öz milli koloritini itirməmək üçün əsrlərlə, min illərlə mübarizə aparmışdır.

İçərişəhər bizim Köhnə Bakımızdır. Köhnə şəhər müdafiə məqsədilə böyük qala divarları ilə əhatə olunmuşdu. Bu tarix dolu məkana daxil olmaq üçün bir neçə yol var. Əsas giriş qapısı isə Qoşa Qala qapısı adlanır. Ötən əsrlərdə bu qapının ağzında əli nizəli, zirehli geyimlərdə keşikçilər dayanardı. Qapının üstündə həkk olunan iki şir və onların ortasında dayanan öküzün də öz mənası var. Alimlər qeyd edirlər ki, daş üzərində nəqş edilən bu şəkillər qala əhalisinin cəngavərliyini, öküz isə onların

firavan həyat sürməsinə simvolizə edir. Burda aparılan arxeoloji qazıntılar, elmi-tədqiqat işləri İçərişəhərdə yaşayış binalarının, müxtəlif tarixi-memarlıq abidələrinin V-VI əsrlərdə tikildiyini sübut edir. Qala divarları isə əsasən X-XII əsrlərin yadigarı kimi bu gün tarixə şahidlik edir. Əslində **“İçərişəhər”** termini çox sonralar, yəni, şəhərdən kənarda evlər, binalar tikiləndən, əhalinin sayının çoxalaraq şəhər ətrafı ərazilərdə məskən salmalarıyla meydana gəlmişdir. Şəhərin ətrafında olanlar qala divarlarının içində qalan hissəyə İçəri şəhər deyirdilər. İçərişəhərdə on karvansara, bir neçə məscid, zorxana, hamam vardı. Bu qədim məkanın ən görkəmli yerində bu gün də öz orijinal üslubu və şərq memarlığının ən gözəl xüsusiyyətlərini özündə əks etdirən Cümə məscidi yerləşir.

Başqa bir tərəfdə isə möhtəşəm Şirvanşahlar saray kompleksini görmək olar. Bu kompleksi XV əsrdə Şirvan şahı I Xəlilüllah özünə daldalanacaq məqsədlə tikdirmişdi. İndiki Şəhidlər xiyabanı və Dağ üstü park ərazisindəki **“Şah kəhrizi”** şəhəri su ilə təmin edirdi. Azərbaycan memarlıq incilərindən biri olan Şirvanşahlar Sarayına kompleks, saray, divanxana, şirvanşahlar türbəsi, minarəli saray məscidi, hamam, **Seyid Yəhya Bakuv**i türbəsi və sonralar ucaldılmış **“Şərq”** divanxanası abidələri daxildir. Kompleksin ilk tikililəri 1441-ci ilə,

son **“Şərq”** divanxanasının tikintisi isə 1558-ci ilə memar Əmirşaha aid olduğu qeyd edilir.

İçərişəhər müxtəlif tarixi dövrlərin, səltə-nətlərin, rejimlərin şahidliyini edir bu gün. Burda yerləşən hər bir daşın, hər bir küçənin, hər bir məhəllənin öz tarixçəsi var. Dar küçələr bəzən səni minillərin arxasına aparır, bəzən bir yolu sonunun görünmədiyi halda, əksinə, bəzən sənə çox uzun görünən küçənin sonuna çatırsan, burada sənə qarşında açılan peysaj: ayağının altında şəhər evləri, bir az irəlidə Qız Qalası, yaşıllıq və masmavi dəniz... Bütün bunlar bəlkə də, səni tarixin hansısa səhifəsinə itələyir, xatirələr burulğanına salır, bu yerdə, bu məkanda kimlərin dayandığını, burda nələrin baş verdiyini anlamağa çalışır insan. Bu gözəllik, qəhrəmanlıq abidələri Azərbaycan xalqının mədəniyyəti və incəsənətinin ən dəyərli incilərindən sayılır, vətənimizdə necə misilsiz sənətkarın, ulu memarın olduğunu bildirir.

Hazırda İçərişəhər açıq səma altında muzey-qoruğa çevrilmişdir. Artıq neçə illərdir ki, İçərişəhər YUNESCO-nun dünya mədəniyyəti inciləri siyahısına salınmışdır. Hər qarışı tarix yaradan İçərişəhərin ərazisi öyrənilir, abidələri bərpa olunur, abadlıq işləri aparılır. Gəlin tariximizi qoruyaq, tariximizi öyrənək. Çünki tarixini, mədəni irsini, milli dəyərlərini qorumayan və bilməyən millətin gələcəyi də olmur.

Doğulacaq körpənizin həyatını RİSKƏ ATMAYIN

Ana olmaq istəyən hər bir qadının niyyəti sağlam uşaq dünyaya gətirməkdir. Bu arzuyu reallaşdırmaq istəyən hər bir ana namizədi ilk öncə öz sağlamlığının qeydinə qalmalıdır. Bunun üçün artıq yetkinlik yaşından adi sanitar-gigiyenik qaydalara düzgün əməl etməli, xüsusən də “aybaşı” dövrü təmizliyə ciddi nəzarət etməlidirlər.

Təəssüflər olsun ki, ölkəmizdə əhali arasında aparılan maarifləndirmə işləri heç də ürək açan səviyyədə deyil. Məhz bu səbəbdəndir ki, qadınlarımız arasında patologiyaları və yeni doğulmuş xəstəlikləri geniş yayılmışdır. Bu patologiyalara səbəb hamilə qadının yaşayış tərz, ekologiya, stres faktorları olsa da, ən əsas və daha təhlükəli səbəb infeksiyalardır.

Buna görə də sağlam ailənin təməlini qoymaq istəyən hər bir qadın, evlenmeden önce öz gələcək həyat yoldaşıyla birgə, lazımı müayinələrdən keçməli və həkim məsləhətini dinləməlidirlər. Ancaq bu yolla sağlam ailənin təməlini qoymuş, hamiləlik patologiyalarının qarşısını almış

və gələcəkdə dünyaya göz açacaq körpələrin həyatını riskə atmamış olarıq.

Ana olmaq arzusunda olan qadınlar hamiləlikdən öncə və hamiləlik zamanı mütləq mütləq müayinələrdən keçməli və daimi həkim nəzarətində olmalıdırlar. Hətta özlərini tam sağlam hiss etsələr belə. Əgər müayinələr zamanı qadında hansısa infeksiya tapılsa bu halda onun yoldaşda mütləq müayinələrdən keçməlidir. Çünki bu infeksiyaların əksəri cinsi yolla keçdiyi üçün, qadının buna yoluxmasına səbəb yoldaşda ola bilər.

Əziz qadınlar! Unutmayın ki, sizlər gərəkli müalicəni alıb, yoldaşınız almazsa, siz bu infeksiyaya yenidən yoluxub gələcəkdə doğacaq körpənizin həyatını riskə atmış olarsınız.

Hamilə qadınlarda ən çox təsadüf edilən infeksiyalara (bunlardır) TORCH kompleksi: T-toksoplazmoz, R-məxmərək, C-sitomeqalavirus, H-herpes və uro infeksiyalar: xlamidioz, mukoplazmoz, qonoreya, trixomonoz, qonoreya və s. aiddir.

Toksoplazmoz-Hamilə qadınlara toksoplazmoza həddindən artıq əhəmiyyət verilir. Toksoplazmoz alimentar yolla yoluxan infeksiyadır. Yaxş bişməmiş ətdən, çiç

farşdan, süd və süd məhsullarından, yaxşı bişməmiş yumurtadan keçə bilər. İnfeksiyanın əsas mənbəyi ev pişikləridir. Hamiləlik zamanı pişiklə kontakda olmaq infeksiyaya yoluxma ehtimalını oldukça artırır.

Hamiləlik zamanı toksoplazmaza yoluxduqda hamiləlik özbaşına abortla, ölü doğulmayla və yeni doğulmuşun patalogiyaları ilə nəticələnə bilər. Yeni doğulmuşun patalogiyalarına epileptik qıcolmalar, endokrin patalogiyaları, hidro-sefaliya, ensefalit, gepatit, anadangəlmə ürək qüsurları aiddir. Bunlar da oldukça ciddi xəstəliklərdir.

Sitomeqalavirus-bu virus bütün dünya qadınları arasında yayılmış bir infeksiyadır. Bu infeksiya hamiləliyi müxtəlif yollarla 80-100% pozur. İnfeksiya mənbəyi insandır. Virus ağız suyunda, süddə, sidikdə, toxuma("öpüş xəstəliyi"), cinsi yolla vətransplasentor yolla yayılır.

Hamiləliyin erkən dövrlərində yoluxma dölün məhvinə və açılsa səbəb olur. Hamiləliyin 3-cü ayından sonrakı yoluxma zamanı isə anadangəlmə SMVİ və döldə qüsurlar aşkar edilir.

Yeni doğulmuş və erkən yaşda ölən uşaqların 5-15%-də yayılmış, 10-30%-də yerli SMVİ aşkar edilir. Körpələr əksərən doğuş vaxtı yoluxurlar. 40-60% hallarda isə yoluxmaya səbəb virus gəzdirən ananın südü olur.

Herpes virusu-80-90% hallarda sadə herpes törədir. Bu virus dölü olan qan vasitəsiylə, genetal orqanlardansa qalxan yolla yoluxdurur. Genetal herpesi olan qadınlar hamilə olmadan öncə herpes əleyhinə vaksinasiya kursu keçərsə onlarda müalicə yüksək effektivlə müşahidə olunur. Əgər gələcək anada genetal herpesin klinik əlamətləri olarsa, doğuş yollarında virus və ya onun antigenin olması sübut olunarsa doğulacaq körpənin doğuş yollarından virus qapmaması üçün doğuşu "keser kəsiyi" ilə icra olunması məsləhət görülür.

Mikoplazmaz və ureaplazmoz-Əsas yoluxma yolu cinsi yolladır. Bu infeksiyalar hamilə qadında vaxtından əvvəl doğuş, çox sululuğa, plasentanin düzgün yerləşməməsinə, döl yəni mayenin vaxtından əvvəl açılmasına səbəb olur. Bundan başqa bu infeksiya zahı qadınlarda da fəsadlar törədə bilər.

Əziz qadınlar! Əgər sağlam körpə dünyaya gətirib, sağlam gələcək nəsil yetişdirmək istəyirsinizsə vaxtında lazımi müayinələrdən keçin. Sizdə hər hansı problem varsa bunu hamilə qalmadan öncə aradan qaldırın, yox əgər artıq hamiləsinizsə hamiləlik boyu mütəmadi müayinələrdən keçib, həkim nəzarəti altında olmağı unutmayın. Ancaq bu yolla doğulacaq körpənizin həyatını riskə atmamış olarsınız!

Ana olmaq arzusunda olan qadınlar hamiləlikdən öncə və hamiləlik zamanı mütlək mütəmadi müayinələrdən keçməli və daimi həkim nəzarətində olmalıdırlar. Hətta özlərini tam sağlam hiss etsələr belə. Əgər müayinələr zamanı qadında hansısa infeksiya tapılsa bu halda onun yoldaşıda mütlək müayinələrdən keçməlidir. Çünkü bu infeksiyaların əksəri cinsi yolla keçdiyi üçün, qadının buna yoluxmasına səbəb yoldaşıda ola bilər.

Yerkökünün insan üçün faydaları

Yerkökü çətirçiçəklilər-Apiceae (Umbelliferae) fəsiləsindən olub, tərkibində şəkər, nişasta, pentozan, pektin maddələri, üzvi turşular (alma turşusu), dəmir duzu, beta karotin, B1, B2, C, K, A vitaminləri ilə çox zəngin olan qiymətli tərəvəz bitkisidir.

-Yerkökü A vitamini və bol mineralları ilə qaraciyərin öz-özünü idarə etməsinə kömək edərək qüvvətləndirir.

-Bağırsağ və mədə qanamalarında çox faydalıdır. Yara və iltihabların yaxşılaşmasına kömək edir.

-Qan azlığında və qan itirilməsində sürətlə qanı tənzimləyir, qan əmələ gətirir. Hamilələrə də çox faydalıdır. Ana südünü artırır.

-Ürək damarlarını genişləndirir və ürəyi qüvvətləndirir. Ürək rahatsızlığı və damar sərtliyi olanlara çox faydalıdır. Ürək infarktının qarşısını alır.

-Təzə sıxılmış yerkökü suyu yarı-yarıya südlə qarışdırılıb gündə 3-5 stəkan içilərsə asma, bronxid, öskürək, səssizləşməsi və verəmə də çox faydalıdır.

-Bədəndəki zəhərli maddələrin atılmasına kömək edir. Stresin qarşısının alınmasına da yardım edir, qocalmanı gecikdirir.

-Dəri və göz xəstəliklərinin qarşısını alır, görmə gücünü artırır. Böyrək ağrılarını sakitləşdirir, aybaşı halının düzgün və ağrısız olmasına kömək edir.

“Yerkökülü keks”

- ☐ 3 yumurta.
- ☐ 1,5 su stəkan şəkər tozu
- ☐ 1 stəkan bitki yağ
- ☐ 1 stəkan süd
- ☐ 1 stəkan rəndələnmiş yerkökü
- ☐ 1 stəkan rəndələnmiş qoz
- ☐ 1 paket qabartma tozu
- ☐ 1 paket vanil
- ☐ Kifayət qədər un
- ☐ 1 çay qaşığı darçın

Hazırlanması:

Yumurta və şəkər köpüklənənə qədər qarışdırılır. Sonra digər ərzaqlar: yerkökü, qoz, süd, yağ əlavə edilir. Ayrı bir qabda un, vanil, darçın, qabartma tozu qarışdırılır. Xəmir az-az qarışdırılır. Hazırlanmış xəmir yağlanmış qaba tökülür, 40-45 dəqiqə 200°-də bişirilir.

Qeyd: Köpük halına gəlmiş yumurtanın sönməsi üçün digər məmulatlar əlavə edildikdə çox qarışdırılmamalıdır. Nuş olsun!

Kakoslu toplar

- ☐ Yarım kilo yerkökü
- ☐ 1 su stəkan şəkər tozu
- ☐ 1 paket peçenyə
- ☐ Kokos
- ☐ 1 stəkan qoz
- ☐ 1 çay qaşığı darçın

Hazırlanması:

Rəndələnmiş yerkökü şəkər tozu ilə birlikdə bir qazanda suyu çəkilənə qədər bişirilir. Bir az ilıq olandan sonra ovulmuş peçenyələri, darçın və qoz da əlavə edilərək yoğrulur. Qoz böyüklüyündə yuvarlanmış toplar kakosa bulanır. Nuş olsun!

Sobada bişirilən toyuq

Lazım olan ərzaqlar:

- 1 ədəd toyuq
- 2 yemək qaşığı mayonez
- 1 yemək qaşığı tomat
- 1 yemək qaşığı bitki yağı

Hazırlanması:

2 yemək qaşığı mayonez və bir yemək qaşığı tomatı, 1 yemək qaşığı bitki yağını bir qabda qarışdıraraq, xəfif sulandıraraq. Sonra bundan toyuğun hər tərəfinə sürmək, duxovkaya qoyaraq, nar kimi qızarmasıdır.

Toyuğun parçalarına sadəcə limon və duz vurmaqla da qızarır, gözəl bir görünüşü olur.

Toyuq salata

Lazım olan ərzaqlar:

- 1 ədəd bişirilmiş toyuğun döş əti.
- 1 ədəd kartof
- 1 ədəd xiyar
- 1 ədəd kəmərin əsas hissələri.
- 1 fincan sirkə
- Kifayət qədər zeytun yağı
- Duz

Hazırlanması:

Yuyulmuş kəmərin əsas hissələri doğranılır, didilmiş toyuq əti, dilimlənmiş kartof, və xiyar əlavə olunur, yağını, sirkəsini, duzunu əlavə etdikdən sonra qarışdırılıb süfrəyə verilir. Nuş olsun!

Xanımların diqqətinə

- Güzgüləri parlatmaq üçün bir litr suyun içində üç xörək qaşığı amonyak, bir xörək qaşığı da sirkə əlavə edin. Güzgüləri günəş gələn yerlərə asmayın. Günəş güzgünün qısa müddət sonra pozulmasına səbəb olur.

- Qabları yuyarkən istifadə olunan yuyucu tozları kimyəvi maddə olması etibarıyla insan sağlığı üçün olduqca təhlükəlidir. Yuyucu tozların tərkibində olan kimyəvi maddələr, insanlarda müxtəlif xəstəliklər törədə bilər. Ancaq bu qədər təhlükəli görünən yuyucu tozsuz qabları təmizləmək mümkün olmadığına görə yuyucu tozlarından qabları yaxşıca təmizlənməsi lazımdır. Bunun üçün yuyucu tozu ilə yuyulan qabların axar su altında uzun müddət saxlayaraq yumaq lazımdır.

- Soyuducuya sirkə qoyun, qoxuları məhv edin. Nə qədər diqqət edilirsə edilsin yeməklərin soyuducuda meydana gətirdikləri qoxu çoxlarını narahat edir. Soyuducunun içinə qoyduğunuz bir qab sirkə bu qoxuların böyük bir hissəsini aradan qaldıracaqdır. Pendir qablarının qoxularını məhv etmək üçün də, qablara bir az kəklik otu atın.

- Kələm və kərəviz kimi göylərin

qoxuları bəzən bütün evi bürüməkdədir. Bunların qoxusuna qaynatma zamanı suya bir az göbələk parçası ataraq mane olmaq olar. Qızartmaların qoxusu üçün də qızartmalığa yağa bir az kərəviz cubuqları atın. Bu yoxlamalarla qoxular böyük ehtimalla azalacaq və ya çölə yayılmasına mane ola biləcəksiniz.

- İçdiyiniz çaya dəyişik bir dad vermək istəməzsinizmi? Bunun üçün çaya həm ayrı bir rəng vermənin yolu, çayı qoyduğunuz qabın içində bir dilim portağal ya da alma qabığı qoymanız kifayətdir.

- Evlərimizdə sıx-sıx istifadə etdiyiniz çaydanlıqlar suların içindəki kirəcdən dolayı diblərindən qabıq tutar. Bu qabığı çıxartmaq üçün çaydanlığımızın dibini təmizləmək çox asandır. Edəcəyimiz iş yalnız çaydanlıqların dibinə bir az sirkə qoyaraq 48 saat gözlədikdən sonra gözləcə yumaq lazımdır.

- Balıq təmizliyində ya da yeyəndə əllərinizi nə qədər yusanız yuyun qoxusu heç cür getməz. Bu sizi narahat etməsin. Balığın üzərinə sıxdığınız limonun qabığını atmayın. Əlinizi limon qabığına sürtdükdə qoxunun getdiyini görəcəksiniz. Beləliklə əllərinizdən həm qoxu gəlməyəcək həm də limonla əllərinizin dərisi qidalanacaqdır.

- İşlərimiz çox olanda ocaqdakı qazanı unuda bilirik. Birdən ağılımıza gəlir və qaçıraq, amma dibi yanmışdır. Heç narahat olmayın. Yeməyi boşaltdıqdan sonra qazanın içində bir az küllü su və bol duz əlavə edib bir neçə saat gözləyin. Daha sonra azca atəşə qoyun. Yapışan hissələrin öz-özünə çıxdığını görəcəksiniz. Yaxşıca yuyub yerinə qoyun.

NƏZAKƏT QAYDALARI

Qarnımızı tıxa-basa doldurmalıyıq. Sevgili Peyğəmbərimiz, mədəmizin axırına qədər doldurulmamasını tövsiyə etmişdir. Yemək yeyərkən seçməməliyik. Sağlam olmaq üçün az da olsa hər qidadan dadmalıyıq. Bir də qarşımızdakı yeməkləri tapmayan insanları düşünməliyik.

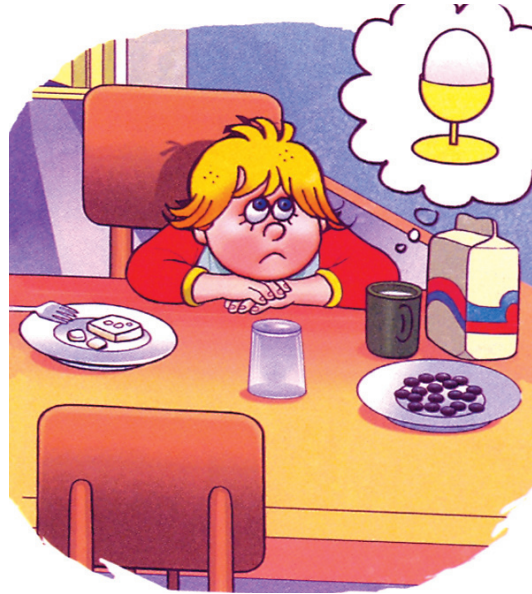
Yeməkdən sonra anamıza təşəkkür etməyi unutmamalıyıq. Ziyafətdə yediyimiz yemək üçün də ev sahibinə təşəkkür etmək lazımdır.

Yataraq və ya uzanaraq bir şey yeməməliyik. Uzanaraq yemək sağlq nöqteyi nəzərindən düzgün deyildir. İmkan olduğu qədər ayaq üstə yemək yeməməliyik.

Suyu oturaraq üç qurtumda içməliyik.

Ağzımızda loxma varsa danışmamalıyıq.

Küçədə gedərkən yemək yeməməliyik. Başqa uşaqların da nəfsi çəkən şeylər onların yanında yemək çox yanlış bir hərəkətdir.

Yemək yedikdən sonra bu neməti verən Uca Allahın böyüklüyünü düşünüb və şükr etmək də sevgili Peyğəmbərimizin bizə öyrətdiyi qaydalardandır.

Yeməyimizi bitirib əllərimizi yumalı və dişlərimizi fırçalamalıyıq.

Əkdliyini biçən heyvan

Başqa heyvanlar kimi əqrəblər analarından doğulmazlar. Doğum vaxtı yaxınlaşdığına, analarının qarnında olan körpə əqrəblər analarını içdən-içə yeməyə başlayarlar, onun qarnını dələrək çölə çıxarlar. Əqrəb yuvalarında olan qabıqlarda bu parçalardır.

Körpə ikən anasına bu cür davranan bir övladın böyüdüüyü vaxtdakı halı da məlumdur. Bu səbəblə insanlar ondakı qəzəb hisslərinə baxaraq ürpərər və qorxuya düşürlər. Əqrəb insanlara və hətta öz anasına düşmən olduğu kimi, insanlar da ona düşməndir.

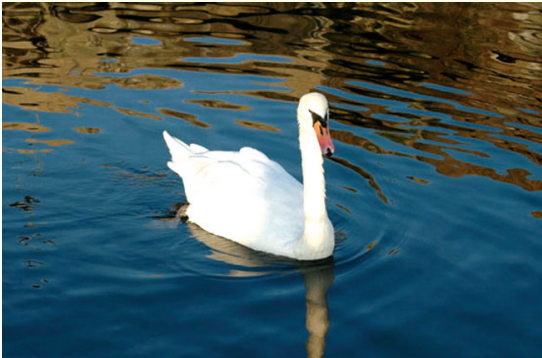
Əqrəbə:

“Qışda niyə çölə çıxmırsan.” demişlər. O da:

“Yayda nə hörmət görürəm ki, bir də qışda çıxım.” cavabını vermişdir.

Qazlara həsəd aparan sərçə

Bir sərçə var idi. Bütün sərçələr kimi onun da rəngi bomboz idi. Ancaq nədənsə boz rəngi sərçə heç sevmirdi. Boz sərçə bir gün uçub çəmənləkdə otlayan qazların yanına gəldi. Onların ağappaq paltarına həsədlə baxıb:

-Kaş ki, mənim də belə ağ libasım olsaydı,- dedi.

Qazlar isə öz işlərində idi. Heç sərçənin üzünə də baxmırdılar. Boz sərçə özünü saxlaya bilməyib qazlardan birinə yanaşdı.

-Qaz bacı, bu cür gözəl-göyçək, ağ libası hardan almısan?- dedi.

Qaz başını qaldırıb:

-Ürəyin ağ libas istəyir?- dedi.

-Əlbətdə, istəyir.

-Elə isə uç get bizim sahibimizin evinə. O,

evinin qapı-pəncərəsinə ağ rəng çəkir. Xahiş elə səni də rəngləsin.

Boz sərçə sevincək qanad açdı. Gəlib qazların sahibini tapdı. O, doğrudan da əlində fırça evinin qapı-pəncərəsini rəngləyirdi. Boz sərçə “cik” eləyib o üzə keçdi. Rəngsaz gördü ki, sərçənin ona deyəsi sözü var. Əlini saxlayıb soruşdu:

-Hə nə var, ay Cik-cik xanım?- dedi.

Sərçə utana-utana:

-Əmican, toya gedəcəyəm, libasımdan utanıram, -dedi.-Paltarımı əlindəki fırça ilə boyamazsan ki?

Rəngsaz gülüb dedi:

-Boyayaram, ay Cik-cik xanım boyayaram. Yaxın gəl.

Sərçə uçub onun lap yanına gəldi. Rəngsaz fırça ilə sərçəni dümağ rəngə boyadı. Sərçə ona min dəfə sağ ol deyib havaya qalxdı və lovğalanmaq üçün özünü sərçələrin yanına verdi. Sərçələr əvvəl onu tanımadılar. O, özü özünü təqdim etməli oldu:

-Mən sərçə xanım yox, Ağca xanımam,- dedi.

Ancaq onun sevinci çox çəkmədi. Sərçələrin üstünə bir qırğı hücum çəkdi. Bütün sərçələr boz rəngdə olduqlarından qırğının gözüne görünmədilər. Ağ sərçə isə ağappaq ağardığından qırğı onu çalib apardı.

Dükanda kim qaldı?

Xəsisliyi ilə məşhur olan bir dükancı ölüm döşəyinə yatmışdı. Son nəfəsini verdiyi zaman son dəfə gözlərini açdı, yanında ağlayan övladlarını gördü;

-“Sən kimsən?”

-“Böyük oğlun Anar.”

-“Bəs sən kimsən?”

-“Kiçik oğlun Azər.”

Qoca xəfifcə doğruldu və qəzəbləndi;

-“Bəs hamınız buraya yığıldınız dükanda kim qaldı!?”

Uşağın əlindəki qiymət cədvəlini alan atanın rəngi qıpqırmızı oldu;

Atanın qiymət cədvəli

-Utanmayırsanmı belə bir qiymət cədvəli ilə gəlirsən evə?

Uşaq özündən əmin və gülümsəyərək cavab verdi;

-Atacan bu qiymət cədvəli sənindir. Anam bunu sandıqdan çıxartdı.

İki dost meşədə gəzərkən bir ayı ilə qarşılaşırlar:

Biri o birinə;

-“Qorxma...Kitabda yazdığına görə ölü kimi yatsaq ayı bizə toxunmaz”...

Oxuması yoxsa

O biri;

-“Kitabda elə yazır amma, baxaq ayının oxuması-yazması varmı

Hansı adam hamama girməz.

(Qar adamı)

Al yastıq, içinə un basdıq

(İydə)

Bir çalışqan oğlum var,

Ay gedər, il gedər, günlərcə

yol gedər, ancaq bir addım gedər.

BİLMƏCƏLƏR

(Qapı)

Bərabər gəzərlər, bir-birinə bənzərlər.

(Ayaqqabı)

Heç kimsənin oxuya bilmədiyi yazı nədir?

(Alın yazısı)

Hansı havada yağış yağmaz?

(Oyun havasında)

Kimin dişləri ağrımaz?

(Darağın)

Qatar hansı stansiyada durmaz?

(benzin stansiyasında)

Yer altında qırmızı minarə

(yer kökü)

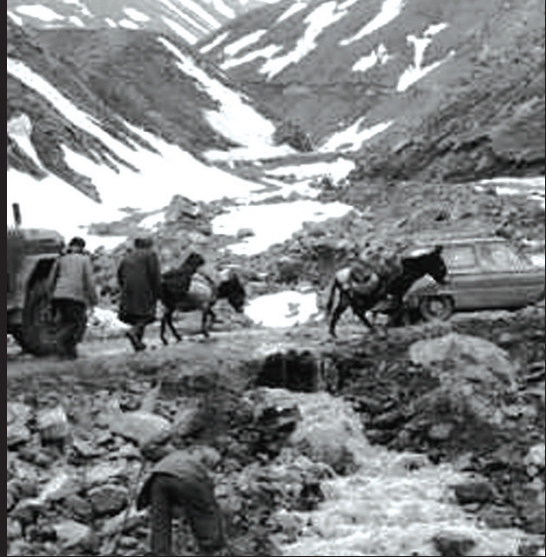
31 Mart –Azərbaycanlıların soyqırım günü

1918-ci il martın 31-də bəşəriyyət tarixində misli görünməmiş soyqırım törədildi. Bu erməni qəsbkarlarının xalqımıza qarşı həyata keçirdikləri geniş miqyaslı, dəhşətli terrorun tərkib hissəsi idi.

1918-ci il erməni millətçiləri tərəfindən Azərbaycan xalqına qarşı aparılan soyqırımı, təcavüz və deportasiya iki yüz ildən artıqdır ki, tariximizin ağrı-acılı səhifələrindən birinə çevrilib.

Erməni millətçilərinin mənfur siyasətinin məqsədi Azərbaycan xalqının yaşadığı öz tarixi torpaqlarından qovulub, Azərbaycan torpaqları əsasında bu ərazilərdə erməni tarixçilərinin “Böyük Ermənistan” yaratmaq xülyası idi. Bu məqsədlə erməni vəhşiləri tarixdə görünməyən dəhşətli faciələr törədərək əzəli Azərbaycan torpaqlarını qəsb etmiş, yüz minlərlə soydaşımızı əzab-əziyyətlə öldürmüş, doğma torpaqlarından didərgin salmışdır. Bu tarixi faktlardan uzun illər keçsə də bu acı həqiqət dünya ictimayətinə çatdırılmamış, törətdikləri bütün insani hisslərdən kənar olan erməni vəhşiliklərinə siyasi qiymət verilməmişdir. Yalnız ümumimilli liderimiz Heydər Əliyevin hakimiyyətə qaydıısından sonra erməni millətçilərinin xalqımıza qarşı törətdikləri soyqırım və deportasiya siyasəti bütünlüklə açıqlandı və ə dünya ictimayətinə çatdırılması yolunda bir sıra dəyərli işlər görüldü. Ümumimilli liderimiz H. Əliyevin 1998-ci ilin martın 26-da imzaladığı “31 mart-Azərbaycanlıların soyqırımı” haqqında fərmanına əsasən hər il bu günü dövlət səviyyəsində qeyd edilir. Soyqırım qurbanlarını anma tədbirləri keçirilir, dünya ictimayəti bu məsələyə cəlb olunur.

Azərbaycan xalqı uzun illər boyu erməni

vəhşiliklərinin qurbanı olmuşdur. Erməni daşnaklarının törətdikləri vəhşiliklər nəticəsində yüz minlərlə Azərbaycanlı qətlə yetirilmiş, uşaq, qadın və qocalara işgəncələr verilmişdir. Yalnız XX-ci əsrin 1-ci yarısında baş vermiş iki qırğın zamanı yəni 1905-1907, və 1918-1920-ci illərdə 2 milyona yaxın Azərbaycanlı qətlə yetirilmiş, öz ev-əşiklərindən zorla qovulmuşdur.

Hazırda Azərbaycan ərazisini 20%-i erməni işğalı altındadır. 1 milyondan çox insan yurdundan didərgin salınıb, 18 min Azərbaycanlı qətlə yetirilib, 20 mindən çox dinc sakin yaralanıb, 50 mindən çox adam əlil olub, 4 mindən çox insan itkin düşüb, 877 şəhər, kənd qarət edilib.

Bizə qarşı törətdikləri soyqırımı qəddar və amansız əməllərini əksinə beynəlxalq aləmdə özlərinə tərəfdar toplayaraq onlara qarşı edilən soyqırımın qurbanı kimi tanıtmağa çalışırlar.

Tarix heç nəyi unutmur! Gec də olsa haqq öz yerini tapır. Biz buna inanırıq!

BİZİM AİLƏ JURNALININ TƏQDİMAT GÜNÜ QEYD OLUNDU

2008-si il fevral ayının 23-də Gəncliyə Yardım Fondunun zalında Bizim ailə jurnalının ilk buraxılışının təqdimat mərasimi keçirildi. Jurnalın məsul katibi Mədinə Əliyeva təqdimata gələn qonaqları salamlayaraq, jurnalı nə məqsədlə çıxartdıqları haqqında məlumat verdi. Bundan sonra sözü jurnalın redaktoru Samirə Mahmudovaya vermişdir. O da bu barədə öz sözünü bildirmişdir.

Bundan əlavə mühazirələr arasında Azərbaycan televiziyası və radiosunun aparıcısı Solmaz Əmirli, "Təmiz Dünya" Vətəndaş Uğrunda İctimai Birliyin sədri Mehriban Zeynalova, Azərbaycan Uşaqlar

Birliyinin sədri Kəmalə Ağayeva, 3-saylı internat məktəbinin müdiri Qətibə xanım, İrəli Gənclər Təşkilatının təsisçisi Elnarə xanım, Azərbaycan Milli Elmlər akademiyasının üzvü Filologiya Elmlər namizədi Qiymət Məhərrəmli də jurnal haqqında öz fikirlərini bildirdilər.

Ümid edirik ki, jurnalımız sadət içində yaşayan ailələrin evlərini nurlandıracaq, çətin bir vəziyyətə düşən ana oxuyub övladını daha gözəl tərbiyə edəcək, həmçinin evdar qadın oxuyub həyat yoldaşına daha gözəl xidmət edəcək, işdən bezən ata oxuyub xanımına və övladına xoş münasibət göstərəcəkdir.

JURNALIMIZA GƏLƏN TƏBRİKLƏR

Solmaz Əmirli.

Jurnalda çalışanların qadın olması cəmiyyətdə xanımların fəal mövqeyini göstərən böyük bir göstəricidir, çox bəyənilən bir işdir. Mən sizlərə müvəffəqiyyət arzulayıram. Mən arzu edirəm ki, bu jurnal inşallah cəmiyyətimizdə özünə yer tapsın, onun səhifələrində bizi narahat edən problemlərin biz əksini tapa bilək. Düşünürəm ki, bu jurnalın gələcəkdə sağlam ailələrin qurulmağında çox böyük əhəmiyyəti olacaq.

«Təmiz Dünya» Vətəndaş Hüququ Uğrunda Birliyin sədri: Mehriban Zeynalova.

Jurnalınız xeyirli olsun, uğurlu olsun. Çox gözəl və vacib bir jurnaldır. Bu gün dövrümüzdə ən böyük problemlərdən biri ailə problemidir. Dövrün problemini özündə əks etdirə bilər və insanlarda ailənin mahiyyəti, ailənin vacibliyi, onun dövlət üçün, ətraf üçün əhəmiyyəti, cəmiyyət üçün əhəmiyyəti və digər məqamlara toxunaraq cəmiyyətdə ailəyə münasibəti dəyişməyə nail ola bilər.

**Azərbaycan Uşaqlar
Birliyinin sədri:
Kəmalə Ağayeva**

Şükür Allaha ki, belə gözəl bir jurnal çıxır. Bu jurnala uzun ömürlülük arzulayıram, arzu edirəm ki, o qədər gözəl məqalələriniz olsun ki, 3 aydan bir yox ayda 2 dəfə çıxsın və hər zaman oxunaxlı, hər zaman ailələr tərəfindən seviləsiniz və materiallarınız o qədər maraqlı olsun ki, jurnalınız əldən-ələ keçsin.

**3 sayılı internat
məktəbinin müdiri
Qətibə xanım**

Sizlərə təşəkkür edirəm. Anasız uşaqların anasıyam. Mən istərdim ki, bütün uşaqların valdeyinləri tezliklə övladlarına sahib çıxsınlar, uşaq

evlərinə ehtiyac olmasın.

**Az.Milli. Elmlər
akademiyaşının üzvü
Fil. E.Namizədi
Qiymət Məhərrəmli**

Mən bir mətbuat işçisi kimi bildirmək istəyirəm ki, bu günkü gündə bu səviyyədə jurnal buraxmaq o qədərdə asan deyil. Mən arzu edirəm ki, bu jurnal bütün ailələrdə oxuna bilən, tələb olunan jurnala çevrilsin. Mən burda o problemlərin şəartılarını, cücərtilərini görürəm, amma məsəliyə mənəcə daha ciddi yanaşmaq lazımdır. Canlı təmas hər şey deməkdir, cəmiyyətimiz qoy jurnalın içinə girə bilsin. Sizlərə böyük-böyük uğurlar arzu edirəm və bizləri ədəbi mühiti yadınızdan çıxartmayın. Siznən əlaqə saxlamağa həmişə saxlamağa hazıram, arzu edirəm ki, bu əlaqələrimiz getdikcə möhkəmlənsin.

**BİZİM AİLƏ JURNALI
BÜTÜN AZƏRBAYCAN
XALQINI
NOVRUZ BAYRAMI
MÜNASİBƏTİ İLƏ
TƏBRİK EDİR VƏ BÜTÜN
DÜNYA
AZƏRBAYCALILARINA
XOŞ TƏƏSSÜRATLAR
ARZULAYIR.**

BİZİM AİLƏ JURNALI

